

155.418
ด 6730
1.3

การศึกษาการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

ห้องสมุดนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์

ของ

ศุภกุล เกียรติสุนทร

- 3 ส.ย. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กุมภาพันธ์ 2532

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

176634

การศึกษาการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ

ของ

ศุภกุล เกียรติสุนทร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กุมภาพันธ์ 2532

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนกับพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง และการช่วยเหลือที่เกิดจากการถูกขอร้องจากเพื่อน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5 - 6 ปี ในศูนย์ฝึกอบรมเด็กก่อนวัยเรียนวัดลาดพร้าว เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 34 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชุด เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมที่ผู้วิจัยจัดสร้างขึ้นโดยใช้แนวทางการวิจัยของ บาร์ทาล ราวิฟ และ โกลด์เบิร์ก ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาทดลองสังเกตพฤติกรรมเป้าหมาย และรวบรวมพฤติกรรมที่ได้นำไปใช้เป็นกรอบของการวิจัยครั้งนี้ การสังเกตพฤติกรรมใช้ผู้สังเกตสองคน และความเชื่อมั่นได้ระหว่างผู้สังเกตคิดเป็นร้อยละ 90 ส่วนการวัดการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ผู้วิจัยจัดสร้างเครื่องมือโดยใช้เทคนิคทางสังคมมิติซึ่งประยุกต์มาจากวิธีการของมัวร์ และ นำข้อมูลที่ได้มารวบรวมได้ไปวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบขั้นตอน (Stepwise Regression)

ผลการศึกษาพบว่า

1. การเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือที่เกิดจากเด็กริเริ่มเองในระดับปานกลาง ($r = .6603$) ส่วนการช่วยเหลือที่เกิดจากการขอร้องของเพื่อนไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน
2. การช่วยเหลือที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กนั้นพบว่า การช่วยเหลือมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การปลอบใจเพื่อน และการให้สิ่งของแก่เพื่อน ตามลำดับ และพบว่า การช่วยเหลือ การปลอบใจ และการให้สิ่งของแก่เพื่อนที่เกิดจากเด็กริเริ่มเอง ใช้เป็นตัวทำนายร่วมกันในการอธิบายความแปรปรวนของการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนได้ร้อยละ 70 ($R^2 = .70$)

A STUDY OF PEER ACCEPTANCE AND HELPING BEHAVIOR
OF PRESCHOOL CHILDREN

AN ABSTRACT

BY

SUPAKUL KIATSUNTHORN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education Degree
at Srinakharinwirot University

February 1989

The purpose of this study was to study the relationship between peer acceptance and two types of helping behaviors; the self-initiated behaviors and peer-requested behaviors.

The sample group selected by simple random sampling method was composed of 34 preschool children studying in the second year of Preschooler Rearing Center of Wat Lard Prao, Bangkapi District, Bangkok Metropolis. The instruments were of two kinds constructed by the researcher. The first one was Helping Behavior Observing Form, adapted from techniques proposed by Bartal, Raviv and Goldberg. The observing form was used by two observers. An interobserver reliability was .90. The second kind of instrument was Sociometric Scale adapted from the technique proposed by Moore. A stepwise regression analysis was used to analyse data.

The research findings were as follows :

1. There was a medially positive relationships between peer acceptance and the helping behaviors that were initiated by the helpers themselves ($r = .6603$). There was no relationship between peer acceptance and the helping behaviors due to the request of their friends.

2. Of the four kinds of helping behaviors initiated by the helpers themselves, aiding had positive relationship with peer acceptance at the highest level and sharing did not have any relationship with peer acceptance. Aiding, comforting and giving in combination could explain the variation in peer acceptance by 70 percents. ($R^2 = .70$)

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

..... ประธาน

(ผศ.ดร.ภรณ์ ชูรัตน์)

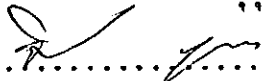
..... กรรมการ

(ผศ.จิราภรณ์ บุญส่ง)

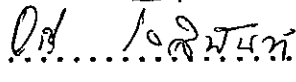
คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ผศ.ดร.ภรณ์ ชูรัตน์)

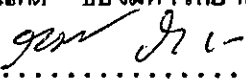
..... กรรมการ

(ผศ.จิราภรณ์ บุญส่ง)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รศ.ดร.อารี รังสินธ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ 28 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2532

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ ศุภรัตน์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิราภรณ์ บุญส่ง กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. อาวี รังสินันท์ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม และคณาจารย์ในภาควิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่กรุณาให้ คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่สม่ำเสมอ รวมทั้ง อาจารย์ ดร. ศิริยุภา พูลสุวรรณ ที่กรุณาเป็นกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และ ให้ความช่วยเหลือจนกระทั่งเดินทางไปราชการ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยรู้สึก ซาบซึ้งและกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สงบ ลักษณะ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ เทคนิคการวัดตัวแปร และศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน ที่กรุณาให้คำแนะนำ ที่เป็นประโยชน์ต่อการอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ พระครูใบฎีกา ไสว คุณากโร ผู้บริหารศูนย์ฝึกอบรมเด็กก่อนวัย เรียนวัดลาดพร้าว และคุณครูวรรณทิพย์ กับสี ที่ได้กรุณาให้ความสะดวกในการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบพระคุณ คุณรัฐวุฒิ เปี่ยมสัมฤทธิ์ ที่ได้กรุณาเสียสละ เวลาช่วยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยความอดทน

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ เมธากุล เกียรติกะจาย และ อาจารย์ ดร. กীরติ ศรีวิเชียร ที่กรุณาให้คำแนะนำและช่วยเหลืออย่างดียิ่งโดยตลอดมา

ด้วยพระคุณของคุณพ่อคุณแม่และพี่ที่ให้การอบรม และเป็นแบบอย่างของความ ใฝ่รู้และพากเพียร ผู้วิจัยได้ใช้เป็นเครื่องเตือนสติในการอดทนต่ออุปสรรคทั้งปวง จึง ขอมอบคุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ไว้เป็นเครื่องเคารพบูชาพระคุณที่หาสิ่งใด เปรียบมิได้

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
2	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	พัฒนาการทางสังคมและการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง	8
	ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัย	12
	ความหมายและรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัย	12
	พฤติกรรมความช่วยเหลือ	15
	การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน	24
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	37
3	การดำเนินการวิจัย	38
	การกำหนดกลุ่มประชากร	38
	การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง	38
	ตัวแปรที่ศึกษา	38
	เทคนิคและวิธีการวัดตัวแปร	39
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	50
	การจัดกระทำข้อมูล	50
	การวิเคราะห์ข้อมูล	51

4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	52
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	52
5	สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	57
	1 จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	57
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	57
	2 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	57
	3 สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	58
	อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า	59
	ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า	63
	4 ข้อเสนอแนะ	64
	บรรณานุกรม	67

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แผนการสังเกตพฤติกรรม	43
2	แผนการสัมภาษณ์	46
3	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวและตัวแปรตาม	53
4	ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์หาคูณแบบขั้นตอนเมื่อใช้การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน เป็นเกณฑ์	54
5	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการช่วยเหลือเพื่อนแบบต่าง ๆ ที่เกิดจาก เด็กวิเริ่มเองและการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน	55
6	ผลของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์หาคูณแบบขั้นตอนเมื่อใช้การเป็นที่ยอมรับของ เพื่อนเป็นเกณฑ์	56

ภูมิหลัง

โดยทั่วไปแล้วจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาก็คือ การส่งเสริมให้บุคคลเจริญงอกงามทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมควบคู่กันไป กล่าวคือ การจัดการศึกษาให้มีจุดเน้นอยู่ที่ให้ผู้เรียนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบอาชีพเพื่อดำรงชีวิต มีสุขภาพจิตดี มีอารมณ์มั่นคง รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข และสามารถพัฒนาตนเองและสังคมที่เราเป็นส่วนหนึ่งเป็นสมาชิกให้เจริญก้าวหน้าได้ (ธารง บัวศรี. 2506 : 1 - 2) อย่างไรก็ตามบุคคลจำนวนหนึ่งยังเข้าใจกันว่า พัฒนาการทางสติปัญญาที่เกี่ยวกับความรู้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด พัฒนาการด้านอื่น ๆ มีความสำคัญรองลงไป ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้ใหญ่มักจะนิยมชมชอบเด็กที่เรียนเก่งทางวิชาการ และในทางปฏิบัติของครูจำนวนหนึ่งเมื่อทำการประเมินผลการเรียนการสอนก็มักจะพิจารณาผลการเรียนด้านสติปัญญาเป็นสำคัญ โดยมีได้ตระหนักว่าเด็กจะมีพัฒนาการทางสังคมและสามารถเข้ากับเพื่อน ๆ ได้ดีหรือไม่ เพียงใด นอกจากนั้นผู้ปกครองและครูยังต้องการให้เด็กพยายามปฏิบัติตัวให้เป็นที่พอใจของตนเองอีกด้วย เช่น ชอบให้เด็กแข่งขันกันทางการเรียน มีความประพฤติเรียบร้อยสงบเสงี่ยมอยู่ในโอวาท ซึ่งบางครั้งก็ขัดกับปทัสถานทางสังคมของเด็ก ทำให้เด็กที่คล้อยตามมักเข้ากับเพื่อนไม่ค่อยได้ กรอนแลนด์กล่าวว่า ลักษณะเช่นนี้ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าเหวห่าง ชัดความอบอุ่น เกิดความสงสัยตัวเอง มองบุคคลอื่นไปในแง่ร้ายและเกิดความคับข้องใจอยู่เสมอ ความรู้สึกเช่นนี้จะติดตัวไปจนกระทั่งเด็กโต เป็นผู้ใหญ่ที่มีลักษณะไม่ชอบสมาคมกับผู้อื่นและที่สำคัญก็คือไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้ (วิล โรจนวีระ. 2513 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Gronlund. 1959) ซึ่งทั้งหมดก็เนื่องมาจากพัฒนาการทางสังคมในวัยเด็กไม่ได้เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสมนั่นเอง เกี่ยวกับเรื่องนี้ เกรสแฮม

ได้อ้างถึงผลงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า เด็กที่ขาดทักษะทางสังคมจะไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนได้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมน้อย มีปัญหาในการปรับตัวใน เวลาต่อมา และมักจะต้องออกจากโรงเรียนกลางคันมากกว่าเด็กอื่น (Gresham. 1981 : 390; citing Gronlund and Anderson. 1963) และยังมีข้อบกพร่องทางสังคมอีก หลายด้าน เช่น ด้านความร่วมมือ ด้านการสื่อสารความต้องการกับผู้อื่น และด้านการ สันองตอบต่อเพื่อน (Gresham. 1981 : 390; citing Gottman, Gonso and Rasmussen. 1975) ก๊อตแมน ก็อนโซ และรัสมุสเซนก็ได้กล่าวถึงผลงานวิจัยที่พบว่า เด็กที่ขาดทักษะทางสังคมนั้นเมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่เข้ารับราชการเป็นทหารเกณฑ์แล้ว มักจะ ประพฤติผิดระเบียบวินัยเป็นประจำ (Gottman, Gonso and Rasmussen. 1975 : 709; citing Roff. 1961) และมีแนวโน้มว่าจะเป็นฆาตกรได้ง่าย (Gresham, 1981 : 391; citing Roff, Sells and Golden. 1972) สำหรับเด็กที่มีทักษะ ทางสังคมดีจะเป็นที่ยอมรับในหมู่เพื่อน จากการวิจัยพบว่าเด็กที่ได้รับการยอมรับในหมู่ เพื่อนมีแนวโน้มว่าจะเป็นคนที่สามารถปรับตัวได้ดีในอนาคตด้วย (Asher and Taylor. 1983 : 237; citing Asher, Oden and Gottman. 1977)

จากผลงานวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวช่วยให้สรุปได้ว่า ประสบการณ์ทางสังคมใน ระยะเวลาของชีวิตนั้นมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของมนุษย์มาก และบุคลิกภาพนั้นก็ไม่ใช่สิ่งที่ พัฒนาขึ้นมาเมื่อมนุษย์เติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว หากแบบแผนบุคลิกภาพจะได้รับการวางรากฐาน มาตั้งแต่ยังอยู่ในวัยทารก บุคลิกภาพในวัยเด็กเป็นเช่นไรเมื่อผู้ใหญ่ก็มักจะเป็นไปในแนว นั้นด้วย (ประภต เค้าฉิม. 2529 : 217 - 219) เพราะฉะนั้นจากประเด็นที่ได้อธิบาย มานี้จึงเห็นได้ชัดว่า เด็กปฐมวัยเป็นเด็กที่สมควรจะได้รับการเรียนรู้ทักษะทางสังคมเป็น อย่างยิ่ง เพราะก่อนเข้าโรงเรียนเด็กย่อมมีความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ทางบ้าน เช่น บิดา มารดา และญาติพี่น้องมาแล้ว เมื่อเข้าโรงเรียนเด็กจะเริ่มเรียนรู้ประสบการณ์ใน การเข้าสังคม เด็กจะมีโอกาสสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้ เรียนรู้บทบาทของตนว่าควรจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างไร การที่เด็กมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน จะช่วยให้เด็กเป็นที่ยอมรับของเพื่อน เมื่อเป็นเช่นนี้เด็กก็จะเกิดความรู้สึกอบอุ่น มีความ มั่นใจและเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และผู้อื่น เมื่อเด็กสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนได้อย่าง

เป็นสุขที่ย่อมปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นเพิ่มขึ้น

อนึ่ง ทักษะทางสังคมที่เด็กปฐมวัยควรจะได้รับพัฒนานั้นนอกจากจะเป็นความรู้ทางสังคมแล้ว ยังรวมไปถึงสิ่งที่เรียกว่าพฤติกรรมสนับสนุนสังคมอีกด้วย มีงานวิจัยในต่างประเทศแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมที่สนับสนุนสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กประถมศึกษามีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน (Gottman, Gonso and Rasmussen. 1975 : 710; citing Hartup, Glazar and Charlesworth. 1967; Gottman, Gonso and Rasmussen. 1975) อย่างไรก็ตามพฤติกรรมสนับสนุนสังคมที่ได้มีผู้ทำการศึกษาค้นคว้ากันนั้นมักเป็นพฤติกรรมรวม ๆ ไม่ได้มุ่งเฉพาะพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดให้เด่นชัดเป็นพิเศษ ฉะนั้นเมื่อพิจารณาถึงการนำผลวิจัยดังกล่าวไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยและเด็กประถมศึกษา จึงเห็นว่ายังขาดความชัดเจนแน่นอนว่าพฤติกรรมเฉพาะอะไรที่เด็กควรจะได้รับพัฒนาเพื่อให้เขาได้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมสนับสนุนสังคมนี้นี้ สแตนโฮป เบลล์ และพาร์เคอร์-โคเฮน (Stanhope, Bell and Parker-Cohen. 1987 : 347) ได้กล่าวว่าการช่วยเหลือเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ถือว่าเป็นพฤติกรรมสนับสนุนสังคม แลลดต์และโอเดน ได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเกี่ยวกับการช่วยเหลือของเด็กประถมศึกษากับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน (Ladd and Oden. 1979 : 402 - 408) แม้ผลการวิจัยจะชี้ให้เห็นว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันจริง แต่การศึกษาดังกล่าวก็ไม่ได้ศึกษาถึงลงไปถึงตัวพฤติกรรมการช่วยเหลือจริง ๆ อนึ่ง โดยทั่วไปแล้วความคิดเกี่ยวกับการช่วยเหลือเพื่อนของมนุษย์เกิดขึ้นได้สองสถานการณ์คือ การคิดช่วยเหลือเพื่อนที่ผู้ช่วยเหลือริเริ่มเอง และการคิดช่วยเหลือเพื่อนเมื่อผู้ช่วยเหลือได้รับคำขอร้องจากผู้อื่น เมื่อพิจารณาในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียน ก็จะเห็นว่าอาจจะเป็นประโยชน์ในระดับหนึ่งที่จะช่วยให้ครูมองเห็นว่า การคิดช่วยเหลือในสถานการณ์ใดที่เด็กควรจะได้รับฝึกฝนและพัฒนาต่อ เมื่อรู้ลักษณะการคิดที่แน่นอนชัดเจนแล้วว่าการคิดในสถานการณ์ใดมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน การหาแนวทางเพื่อพัฒนาการคิดในแบบนั้นให้แก่เด็กก็จะง่ายขึ้น แต่ประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการพิจารณาก็คือการคิดอาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะต้องมาก่อนการแสดงพฤติกรรมก็จริง แต่การคิดก็ไม่ได้

หมายถึงการแสดงพฤติกรรม (Gerson and Damon. 1978 : 43) ซึ่งหมายความว่า เด็กอาจจะมีความคิดเกี่ยวกับการช่วยเหลือในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่งมาก แต่ในสถานการณ์จริง ๆ แล้ว เด็กอาจจะไม่แสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือตามที่ตนเองมีความคิดอยู่ก็ได้

ดังนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา การวิจัยค้นคว้าควรจะต้องเจาะลึกลงไปถึง การศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือที่เด็กได้แสดงออกมาจริง ๆ ว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนของเด็กในลักษณะใดที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพิจารณาเห็นความจำเป็นที่จะต้องทำการวิจัยเรื่องนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน กับพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง และการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการถูกขอร้องจากเพื่อน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางของครูที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่เด็ก เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน โดยสร้างสถานการณ์ให้เด็กได้มีโอกาช่วยเหลือเพื่อนมากขึ้น นอกจากนี้ยังจะเป็นแนวทางให้แก่ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็ก เพื่อให้เด็กได้แสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่พึงประสงค์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ และเมื่อเด็กเหล่านี้มาอยู่รวมกันในชุมชนหรือสังคมใด ก็จะไม่เป็นการเพิ่มภาระและปัญหาให้แก่ชุมชนหรือสังคมนั้น เด็กก็จะได้เติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อสังคม และประเทศชาติต่อไปในอนาคต

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตของแหล่งข้อมูล แหล่งข้อมูลที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่สองของศูนย์เด็กอบรมเด็กปฐมวัยวัดลาดพร้าว ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2531 จำนวนประมาณ 176 คน

2. ขอบเขตของพฤติกรรมที่ศึกษา พฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอันเป็นพฤติกรรมเป้าหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ยึดขอบเขตตามงานวิจัยของ บาร์ทาล ราวิฟ และโกลด์เบิร์ก (Bar-Tal, Raviv and Goldberg, 1982 : 396 - 402) ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมการแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน (Sharing) การให้สิ่งของแก่เพื่อน (Giving) การช่วยเพื่อน (Aiding) และการปลอบใจเพื่อน (Comforting)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 พฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง

3.1.2 พฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการขอร้องของเพื่อน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อน หมายถึง การที่เด็กให้ความช่วยเหลือเพื่อนด้วยวิธีการต่อไปนี้

1.1 การแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน หมายถึง การที่เด็กแบ่งปันหรือขมสิ่งของที่เป็นของตนเองให้เพื่อนไปส่วนหนึ่งหรือบางส่วน โดยที่สิ่งของนั้นเป็นของกิน ของใช้ ของเล่น หรืออื่น ๆ ที่อยู่ในรูปของวัตถุ

1.2 การให้สิ่งของแก่เพื่อน หมายถึง การที่เด็กให้สิ่งของที่เป็นของตนเองแก่เพื่อนทั้งหมด โดยที่สิ่งของนั้นจะเป็นของกิน ของใช้ ของเล่น หรืออื่น ๆ ที่อยู่ในรูปของวัตถุ

1.3 การช่วยเพื่อน หมายถึง การที่เด็กใช้คำพูด และ/หรือการกระทำ ในการช่วยบรรเทาความต้องการที่ไม่เกี่ยวข้องกับทางอารมณ์ให้แก่เพื่อน

1.4 การปลอบใจเพื่อน หมายถึง การที่เด็กใช้คำพูด และ/หรือการกระทำในการช่วยบรรเทาความต้องการที่เกี่ยวข้องทางอารมณ์ให้แก่เพื่อน

พฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อน แบ่งออกเป็นสองลักษณะ คือ การช่วยเหลือที่เกิดจากการริเริ่มของตัวเอง การช่วยเหลือที่เกิดจากการขอร้องของเพื่อน ซึ่งวัดโดยการสังเกตเด็กคนละห้าช่วงเวลา ได้แก่ เวลาที่เด็กเล่นอิสระ ช่วงเช้า ช่วงบ่าย และเวลาที่เด็กเล่นหรือนักผ่อนช่วงเช้ามื้อก่อนเข้าห้องเรียน พักกลางวัน และบ่ายก่อนกลับบ้าน ใช้เวลาสังเกต ช่วงเวลาละ 10 นาที

2. การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน หมายถึง ความเป็นที่ชื่นชอบของเพื่อน ๆ ซึ่งวัดโดยการที่เด็กแต่ละคนจะได้รับการประมาณค่า (Rating) จากเพื่อนทุกคนในการตอบคำถามการเลือกเพื่อนเล่นว่า เด็กคนนั้นเป็นที่ชื่นชอบของเพื่อน ๆ มากน้อยเพียงใด ซึ่งกำหนดโดยการให้คะแนนที่ได้จากการใช้เทคนิคทางสังคมมิติ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการช่วยเหลือและการยอมรับของ
เพื่อนมีดังนี้

1. พัฒนาการทางสังคมและการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง
 - 1.1 ความหมายและขั้นตอนของการพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 1.2 ความหมายและลักษณะของการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัย
 - 1.3 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางกับพฤติกรรมทางสังคม
2. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 2.1 ความหมายและรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 2.2 พฤติกรรมการช่วยเหลือ
 - 2.2.1 ลักษณะการแสดงพฤติกรรม และการส่งเสริมพฤติกรรม การช่วยเหลือ
 - 2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมช่วยเหลือ
 - 2.3 การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน
 - 2.3.1 ลักษณะความเข้าใจสังคม กลุ่ม และมิตรภาพของเด็กปฐมวัย
 - 2.3.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน
 - 2.3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน
 - 2.3.3.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 2.3.3.2 งานวิจัยในต่างประเทศ
3. สมมติฐานในการวิจัย

1. พัฒนาการทางสังคมและการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง

1.1 ความหมายและขั้นตอนของพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับเพื่อเข้าสังคมได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 220) ซึ่ง เฮิร์ลล็อก (Hurlock. 1972 : 228) ได้กล่าวว่า การที่เด็กปรับตัวเพื่อเข้าสังคมได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสม เด็กจะเข้ากับสังคมได้ดีต้องประพฤติตามแนวที่สังคมยอมรับและนิยมชมชอบ ซึ่งสังคมแต่ละสังคมย่อมมีมาตรฐานของตนเอง เด็กจะต้องเข้าใจมาตรฐานและปฏิบัติตนให้เหมาะสม

2. บทบาทในสังคม หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่ยึดถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียมของสังคมซึ่งในแต่ละสังคมไม่เหมือนกัน บทบาททางสังคมดังกล่าวได้แก่บทบาทของพ่อแม่ เด็ก ครู ฯลฯ ถ้าเด็กไม่เข้าใจและไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมกำหนด เด็กคนนั้นจะมีปัญหาในการปรับตัวและอยู่ในสังคมอย่างไม่มีความสุข

3. เจตคติต่อสังคม หมายถึง ความรู้สึกของเด็กที่มีต่อสังคม เด็กจะต้องรู้สึกที่ตนเองเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม มีหน้าที่ที่จะต้องให้ความร่วมมือ และมีความรู้สึกที่พึงพอใจในสังคมของตน เด็กจึงจะมีความสุข

พัฒนาการทางสังคมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับอายุ ซึ่งจะค่อย ๆ เจริญพัฒนาไปตามธรรมชาติ ทั้งนี้นักจิตวิทยาหลายท่านที่กล่าวถึงพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่มีลำดับขั้นตอนพัฒนาการไปตามวัยไว้หลายทฤษฎี เช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมประภิตของ อีริคสัน (Erikson's Stage in the Development of Socialization) ทฤษฎีพัฒนาการของงานแฮวิคเฮิร์สต์ (Havighurst's Developmental Tasks) และ ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมระหว่างบุคคล (A Social Interpersonal Theory of Development) ของซัลลิแวน (Sullivan) ซึ่งทฤษฎีหลังนี้มีรากฐานมาจากแนวความคิด

ที่ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นประสบการณ์ส่วนตัวของแต่ละบุคคล ที่จะนำบุคคลนั้น ไปสู่ความมั่นคงปลอดภัย นอกจากนี้ยังเน้นถึงการเรียนรู้ที่เกิดจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อม ซึ่ลึลึแวนแบ่งขั้นของพัฒนาการออกเป็น 6 ขั้นคือ วัยทารก วัยเด็กเล็ก วัย เข้าโรงเรียน วัยก่อนวัยรุ่น วัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนปลาย สำหรับพัฒนาการทาง สังคมของเด็กปฐมวัยจัดอยู่ในขั้นวัยเด็กเล็กและวัยเข้าโรงเรียน ดังจะกล่าวสรุปได้ว่า

วัยเด็กเล็ก (Childhood) อายุ 2-4 ปี เป็นระยะที่เด็กได้พัฒนาทักษะการ เคลื่อนไหวและทักษะทางภาษา ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ได้อย่างอิสระ กว้างขวางมากขึ้น เด็กจะเรียนรู้ถึงทิศทางของวัฒนธรรมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ เมื่อ เขามี วุฒิก้าวพอที่จะใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร เขาก็เรียนรู้วิธีการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่น เพื่อที่จะทำให้ตนเองรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เด็กเริ่มรู้สึกถึงสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกวิตกกังวล และสามารถจัดความวิตกกังวลนั้นได้

วัยเข้าโรงเรียน (Juvenile era) อายุ 4-11 ปี ระยะที่เด็กเริ่มรู้จักตน เอง และสิ่งที่ตนเองแตกต่างจากคนอื่น เริ่มมีลักษณะของตนเองโดยเฉพาะ เมื่อเด็ก เข้าโรงเรียน เด็กจะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่เพิ่มขึ้นจากวัยเด็กเล็ก เด็กจะ แสดงพฤติกรรมวิเคราะห์ตนเอง การแข่งขันชิงดีชิงเด่น และการประนีประนอม เด็ก จะเรียนรู้สถานภาพ บทบาทวัฒนธรรมในสังคมที่เขาอยู่ (Dinkmeyer and Dreikurs. 1963 : 150 - 151)

จากพัฒนาการทางสังคมที่กล่าวมานี้ เด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ในการ เข้าสังคมได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและวัตถุที่อยู่รอบ ๆ ตัวมากขึ้น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญ ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยนี้ อันจะเป็นรากฐานของ พัฒนาการด้านต่าง ๆ ในขั้นต่อไป แต่ขณะเดียวกันตามทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดของ เพียเจต์ (Piaget) เด็กอายุระหว่าง 2-7 ปี มีความคิดยึดตนเองเป็นศูนย์กลางเห็นได้ ชัดเจน เช่น เห็นแก่ตัว ไม่สามารถใช้ความคิดที่เป็นเหตุผลและเที่ยงตรงได้ (คณะ กรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2526 : 8) ซึ่งมีผลต่อการปรับตัวและสร้างความสัมพันธ์กับ

1.2 ความหมายและลักษณะของการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัย

การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) หมายถึง ลักษณะที่เด็กไม่สามารถจะนำตนเองเข้าไปแทนที่ผู้อื่นทั้งในด้านความคิด การรับรู้ทางสายตา ทางอารมณ์ และความรู้สึก เด็กจะยึดติดกับความคิดของตน ไม่เข้าใจว่าความคิดและความรู้สึกของตนเองแตกต่างจากผู้อื่น จึงเป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็ก (Shantz. 1975 : 6 - 10) การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กอายุ 2 - 7 ปี จำแนกได้ 3 ลักษณะ ดังนี้ (Ford. 1979 : 1169)

1. การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการคิดและการสื่อสาร คือ การที่เด็กไม่สามารถแยกความแตกต่างระหว่างความคิดของตนกับความคิดของผู้อื่น เด็กวัยนี้คิดว่าผู้อื่นก็คิดเช่นเดียวกับตนเอง และไม่สามารถนำตนเองเข้าไปแทนที่สถานการณ์ของผู้อื่นได้ ทำให้เด็กไม่เข้าใจถึงประสบการณ์ของผู้อื่น ไม่สามารถปรับคำพูดให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้ฟังหรือสถานการณ์ของผู้ฟัง เช่น ในการพูดโทรศัพท์ เด็กอาจถามผู้ฟังว่า "พ่อเสื้อตัวนี้สวยไหม" เพราะไม่รู้ว่าผู้ฟังมองไม่เห็น

2. การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการรับรู้ทางสายตา คือ การที่เด็กไม่สามารถเข้าใจได้ว่าบุคคลอื่นที่อยู่ในตำแหน่งที่ต่างไปจากตนเองนั้น จะมองเห็นวัตถุในลักษณะที่ต่างไปจากที่ตนเห็น

3. การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และรู้สึก คือ การที่เด็กไม่สามารถแยกความแตกต่างระหว่างอารมณ์และความรู้สึกตนเอง กับอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นได้ เด็กจะคิดว่าคนอื่นมีอารมณ์เหมือนกับตนเองและไม่ใส่ใจกับความรู้สึกของผู้อื่น เด็กวัยนี้ไม่เข้าใจว่าการแสดงพฤติกรรมของตน ๆ หนึ่งจะมีผลกระทบถึงผู้อื่น และจากการศึกษาของ บอร์ค (Borke. 1971 : 263 - 269) พบว่า เด็กอายุประมาณ 3 ปี สามารถที่จะเข้าใจถึงอารมณ์และความรู้สึกผู้อื่นได้แล้ว และสอดคล้องกับการศึกษาของ ชานเลอร์ และกรีนสแปน (Chandler and Greenspan. 1972 : 104 - 106) กล่าวคือ ยิ่งอายุเพิ่มมากขึ้นการใส่ใจในการรับรู้ของผู้อื่นจะมีมากขึ้น การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึกน้อยลง

ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร (2522 : 20 - 21) กล่าวว่า สิ่งที่ทำให้การ
 ยึดตนเป็นศูนย์กลางลดน้อยลงมี 4 ประการ อันได้แก่ 1) วุฒิภาวะ (Maturation)
 2) ประสบการณ์ทางกาย (Physical Experience) 3) ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
 (Social Interaction) ซึ่งจากการศึกษากับเด็กอนุบาลของ ศรีสุตา พิธิษฐ์ศักดิ์
 (2527 : 93) พบว่า ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีผลต่อการยึดตนเป็นศูนย์กลางด้านการมองเห็น
 ตำแหน่งของวัตถุแต่เพียงด้านเดียว และ 4) ความก้าวหน้าทั่ว ๆ ไปทางความสมดุลย์
 (General Progression of Equilibrium) ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกัน
 ระหว่างวุฒิภาวะ ประสบการณ์ทางกาย และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ที่จะต้องอยู่ในสภาวะที่
 เหมาะสม

1.3 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางกับพฤติกรรมทางสังคม

การที่บุคคลเข้าสังคมได้ดั้นนั้น จะต้องมียพฤติกรรมอันเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม
 เช่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเอาใจเขามาใส่ใจเรา ความมีน้ำใจโดยแสดงออก
 ในรูปของการช่วยเหลือและการแบ่งปัน การให้ความร่วมมือ และทำตนเป็นที่ยอมรับของ
 เพื่อน ฯลฯ มีงานวิจัยหลายเรื่องที่ค้นพบว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยมีความ
 สัมพันธ์กับการยึดตนเป็นศูนย์กลาง เช่น การศึกษาของ สมิท (Smith. 1977 :
 87 - 88) พบว่า พฤติกรรมการเข้าสังคมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเหลือ และการ
 เห็นอกเห็นใจ มีความสัมพันธ์กับการยึดตนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ
 บัคเลย์ ซีเกล และเนส (Bucley, Siegel and Ness. 1977 : 329 - 330) ที่ได้
 ค้นพบว่า การยึดตนเป็นศูนย์กลางและพฤติกรรมช่วยเหลือ การแบ่งปัน จะมีความ
 สัมพันธ์กันโดยที่เด็กที่มีความเห็นอกเห็นใจจะมีการยึดตนเป็นศูนย์กลางน้อย และมีพฤติกรรม
 การช่วยเหลือมาก นอกจากนี้พฤติกรรมทางสังคมที่เกี่ยวกับการยอมรับของเพื่อนก็สัมพันธ์
 กับการยึดตนเป็นศูนย์กลาง เช่น การวิจัยของ รูบิน (Rubin. 1972 : 364) ซึ่ง
 ได้ผลปรากฏว่า การยอมรับของเพื่อนสัมพันธ์กับการยึดตนเป็นศูนย์กลางด้านการ
 สื่อสาร และเด็กที่เข้าใจความคิดของผู้อื่นจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กเป็นที่ยอมรับของ

เพื่อน สำหรับการวิจัยในประเทศไทย กวินทร์ ธรรมนุต์ (2522 : 71) เสนอผลของการวิจัยไว้ว่า เด็กประถมศึกษาที่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและไม่ยอมรับจะมีการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านจำนวนแตกต่างกัน และการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กวัยนี้มีผลต่อพฤติกรรมการเข้าสังคมด้วย

จากที่ได้กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางในเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางสังคมที่แสดงออกมาในรูปของการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการยอมรับของเพื่อน โดยที่เด็กยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยก็แนวโน้มว่าจะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนหรือการแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน และการได้รับการยอมรับจากเพื่อนมาก

2. การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

2.1 ความหมายของรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ปฏิสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการสื่อความและการสื่อเรื่องอื่น ๆ ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคล อันหมายรวมถึงทั้งด้านการรับรู้ ด้านความรู้สึก และลักษณะกิจกรรมที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นมีปฏิริยาต่อกัน ทำให้เกิดผลกระทบซึ่งกันและกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 195) และทอมป์สัน (Thompson. 1971 : 51) ได้ให้ความหมายของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) ไว้ว่า ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม คือ การแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างบุคคล มีการโต้แย้งซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ นักจิตวิทยาหลายท่าน เช่น มอนเตสซอรี (Montessori) บรูเนอร์ (Bruner) และเพียเจต์ (Piaget) ให้ทัศนะว่าสิ่งที่มีผลต่อพัฒนาการทางสังคม คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว (Walsh. 1980 : Preface VII) เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมนี้ บี (Bee. 1985 : 396) ได้กล่าวถึงลักษณะการศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ไว้ว่า นักจิตวิทยาผู้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสองด้านคือ

1. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวก ซึ่งมุ่งศึกษามิตรภาพของเด็ก ๆ (Children's Friendships) ความเป็นที่นิยมชมชอบ (Popularity) และความช่วยเหลือหรือความเมตตาใจต่อเพื่อน (Helpfulness or Generosity Among Peers)

2. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงลบ ซึ่งมุ่งศึกษาเกี่ยวกับความก้าวร้าวต่อเพื่อน (Aggression Among Peers) การทำตัวเด่นเหนือเพื่อนเล่นในกลุ่ม (Dominance in Play Groups) บีได้กล่าวถึงพัฒนาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยว่าเด็กอายุ 1-2 ปี มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในลักษณะที่ไม่ผูกพันกัน และเริ่มมีเพื่อนสนิทเมื่ออายุ 3 - 4 ปี (Bee. 1985 : 398; citing Hartup. 1975) แต่ความสัมพันธ์นี้เป็นไปอย่างผิวเผิน ในความรู้สึกของเด็ก เพื่อน ๆ ก็คือบุคคลที่ใกล้ชิดหรือผู้ที่แบ่งปันของเล่นที่น่าสนใจให้ และเด็กมักจะเปลี่ยนเพื่อนบ่อย ๆ แม้ว่าจะมีความผูกพันต่อกันบ้าง เมื่ออายุถึง 3-4 ปีเด็กจะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวกกับคนที่ เป็นเพื่อนเพิ่มขึ้น และจะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวกกับคนที่ เป็นเพื่อนมากกว่าคนที่ไม่ใช่เพื่อน เด็กวัยนี้จะแสดงความปิติและความอยากรู้ อยากเห็นยิ่งขึ้นเมื่อเขาอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แปลกร่วมกับเพื่อน มากกว่าเขาอยู่กับคนที่ไม่ใช่เพื่อน ถ้าเพื่อนขอร้องหรือแนะนำเด็กจะทำตามมากกว่าคนที่ไม่ใช่เพื่อน ซึ่งเป็นการริเริ่มความผูกพันฉันท์เพื่อนอย่างแท้จริง (Bee. 1985 : 399; citing Doyle. 1982) เด็กอายุ 4-5 ปี จะมีแบบความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนเฉพาะตัวและจะแสดงพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับเพื่อนของตน เด็กผู้หญิงมักจะแสดงพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์เชิงบวกมากกว่าเด็กชาย และโอนอ่อนผ่อนตามคำขอร้องของผู้ใหญ่มากกว่าเด็กชาย (Bee. 1985 : 411)

ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมหรือพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยนั้น มีอยู่ด้วยกันหลายรูปแบบซึ่งในเรื่องนี้ เฮิร์ลล็อก (Hurlock. 1978 : 239) ได้กล่าวไว้ว่าประกอบด้วย

1. การร่วมมือ (Cooperation) ได้แก่ การที่เด็กเรียนรู้ที่จะเล่นหรือทำงานร่วมกับคนอื่น โดยเด็กยังมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น ๆ มาก เด็กก็เรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือที่จะทำกิจกรรมมากขึ้นตามไปด้วย

2. การแข่งขัน (Rivalry) การแข่งขันอาจเป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กเพิ่มความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม หรือถ้าเป็นสาเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาท

ไอ้อวด จะทำให้เด็กลดความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมลง

3. ความมีน้ำใจ (Generosity) เด็กจะแสดงความเป็นน้ำใจออกมาในรูปของการแบ่งปันสิ่งของซึ่งจะช่วยให้สังคมยอมรับตนเอง

4. ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม (Desire for Social Approval) จะกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมตามที่สังคมคาดหวัง

5. ความเห็นอกเห็นใจ (Sympathy) เมื่อเด็กได้มีประสบการณ์ที่ทำให้เกิดความเดือดร้อน เด็กจะรู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยแสดงออกมาในรูปของการช่วยเหลือและการปลอบโยน เข้าใจสีหน้า และการแสดงออกของคนอื่น

6. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) เด็กจะพัฒนาความสามารถนี้ เมื่อเด็กเข้าใจสีหน้าและการแสดงออกของคนอื่น

7. การพึ่งพาอาศัย (Dependency) ได้แก่ การที่เด็กต้องการให้ผู้อื่นช่วยเหลือสนใจรักใคร่ ซึ่งจะกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมในทางที่สังคมยอมรับ

8. ความเป็นมิตร (Friendliness) ได้แก่ การที่เด็กต้องการทำงานหรือเล่นกับผู้อื่น

9. การไม่เห็นแก่ตัว (Unselfishness) ได้แก่ การที่เด็กแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนและให้ความช่วยเหลือเพื่อน

10. การเลียนแบบ (Imitation) ได้แก่ การที่เด็กเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่เขาเห็นว่าเขาอาจจะเลียนแบบในขณะที่เล่นเป็นกลุ่มได้

11. ความผูกพัน (Attachment Behavior) เมื่อเด็กได้รับความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ เด็กก็จะถ่ายทอดความรักนั้นไปยังบุคคลอื่นและเรียนรู้ความมีมิตรภาพกับคนอื่น

รูปแบบของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เฮอร์ลอคได้กล่าวเอาไว้ั้น หากพิจารณาดูแล้ว จะเห็นว่าล้วนเป็นพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์เชิงบวกทั้งสิ้น

2.2 พฤติกรรมการช่วยเหลือ

2.2.1 ลักษณะการแสดงพฤติกรรมและการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

อย่างไรก็ตาม รูปแบบของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์เชิงบวกนั้นมิได้มีอยู่เพียงตามที่เซอร์ลือคได้กล่าวถึงเท่านั้น พฤติกรรมการช่วยเหลือก็ถือได้ว่าเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวก ดังเช่นที่ บี (Bee, 1985 : 396 - 401) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนของเด็กปฐมวัยไว้ว่า / พฤติกรรมการช่วยเหลือเป็นการแสดงปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวก ซึ่งเด็กอายุ 2-3 ปี จะมีชนิดของปฏิสัมพันธ์เชิงบวกด้วยการให้และแบ่งปัน เช่น เด็กจะเสนอให้ความช่วยเหลือหรือให้ของเล่นหรือพยายามปลอบใจเด็กคนอื่นที่ได้รับบาดเจ็บ เด็กหญิงมักจะแสดงพฤติกรรมเชิงบวกเหล่านี้มากกว่าเด็กชาย และโอเนอ่อนอ่อนตามคำขอร้องของผู้ใหญ่มากกว่าเด็กชาย เด็กจะทำตามคำขอร้องหรือคำแนะนำของเพื่อนมากกว่าของคนอื่นที่ไม่ใช่เพื่อน เด็กบางคนจะแสดง พฤติกรรมช่วยเหลือมากกว่าเด็กคนอื่น ซึ่งเป็นผลมาจากชนิดของสิ่งแวดล้อมทางครอบครัว ผู้ปกครองสามารถสร้างสิ่งแวดล้อมที่จะส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กได้ดังนี้

1. การให้ความรักและความอบอุ่น ผู้ปกครองซึ่งปฏิบัติต่อลูกด้วยความรักทะนุถนอมและส่งเสริมความก้าวหน้าของลูก ลูกก็จะเป็นคนที่รู้จักช่วยเหลือและคิดถึงผู้อื่น (Bee, 1985 : 401; citing Zahn-Waxler, Radke-Yarrow and King, 1979) ซึ่งลักษณะนี้อาจจะเป็นปฏิกริยาสะท้อนจากความผูกพันที่มั่นคงของเด็กกับผู้ปกครอง หรือผลของการมีอารมณ์ดี จากการวิจัยพบว่าผู้ใหญ่มักจะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือคนที่ตกทุกข์ได้เมื่ออยู่ในอารมณ์ดี เด็กปฐมวัยก็คงเช่นเดียวกัน นอกจากผู้ปกครองแล้วครูสามารถจะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมช่วยเหลือโดยการตั้งใจฟังเด็กพูดคุย คอยส่งเสริมและสนับสนุนเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือ (Bee, 1985 : 401; citing Staub, 1971)

2. การอธิบายและให้กฎเกณฑ์ การอธิบายให้เด็กรู้ว่ากฎเกณฑ์และมาตรฐานของสังคมเป็นอย่างไร เช่น เด็กอายุสองขวบ คนหนึ่งต้องการจะเล่นกับเพื่อนวัยเดียวกันที่อารมณ์ไม่ดี แม่ของเด็กจึงอธิบายว่า วันนี้เพื่อนเศร้าและไม่สบาย เด็กมองไปที่เพื่อน

อย่างเข้าใจ และเดินเข้าไปหา แล้วลูบแขน พร้อมทั้งส่งของเล่นของเขาให้เพื่อน (Bee. 1985 : 401; citing Zahn-Waxler, Radke-Yarrow and King. 1979 : 321 - 322) นอกจากนี้ยังพบว่าแม่ที่อธิบายถึงสาเหตุอันจะเกิดขึ้นจากการกระทำของลูกและตั้งกฎเกณฑ์อย่างชัดเจน เด็กเหล่านี้จะเป็นผู้ที่มีปฏิริยาต่อคนอื่นฉันทมิตร ด้วยการให้ความช่วยเหลือหรือเห็นอกเห็นใจ เช่น แม่บอกกับลูกว่าถ้าลูกตีเพื่อน เพื่อนจะตีลูก ลูกต้องไม่ตีเพื่อนหรือคนอื่น การให้เหตุผลเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวอย่างเมตตากรุณาจะทำให้เด็กมีกิริยาที่เต็มไปด้วยความกรุณาและช่วยเหลือผู้อื่น (Bee. 1985 : 401; citing Grusec and Armason. 1982) ผู้ปกครองส่วนใหญ่ใช้เวลาอย่างมากที่จะบอกแก่เด็กว่าอย่าทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ งานวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า สิ่งสำคัญก็คือต้องบอกแก่เด็กว่าทำไมเขาจึงไม่ควรทำ ถ้าทำการกระทำของเขาจะกระทบกระเทือนคนอื่นอย่างไร ซึ่งสำคัญเท่า ๆ กับการกำหนดเอากฎเกณฑ์หรือแนวทางที่ควรปฏิบัติ เช่น ควรแบ่งปันสิ่งของของตนแก่คนอื่นที่น้อยกว่า

3. การให้เด็กรู้จักช่วยทำสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ การอบรมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือคนอื่นทั้งในบ้าน และในโรงเรียนตั้งแต่เด็ก เช่น ช่วยทำกับข้าว ดูแลสัตว์เลี้ยง บริจาคของเล่นแก่โรงพยาบาลและคนจน ช่วยเหลือเพื่อนบ้าน สอนให้เด็กเล่นเกม ซึ่งเป็นการสอนให้เด็กรู้จักช่วยเหลือและแบ่งปันเพื่อน (Bee. 1985 : 401; citing Staub. 1979)

4. การเป็นแบบอย่างทางความคิด และพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจ การแสดงด้วยการกระทำให้เด็กเห็นถึงความคิด ความกรุณา ความช่วยเหลือเป็นสิ่งสำคัญ ถ้ามีความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่ผู้ใหญ่พูดและสิ่งที่ผู้ใหญ่ทำ เด็กจะเลียนแบบการกระทำของผู้ใหญ่ (Bee. 1985 : 401; citing Grusec and Armason. 1982) ดังนั้นการกำหนดกฎเกณฑ์หรือแนวทางอย่างชัดเจนก็จะช่วยทำให้ดีขึ้น ถ้าพฤติกรรมของผู้ใหญ่ไม่ได้เป็นอย่างที่ได้สอนเด็กไว้

๙ ตามแนวความคิดของ บี พฤติกรรมการช่วยเหลือถือว่าเป็นพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์เชิงบวกอย่างหนึ่งซึ่งสามารถจะพัฒนาหรือส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ด้วยการให้ความรัก ความอบอุ่น ชี้นำให้โอวาทแก่เด็กได้มีประสบการณ์ในการช่วยเหลือ ตลอดจนการเป็นแบบ

อย่างของผู้ใหญ่ในด้านการกระทำ

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความช่วยเหลือ

พฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยนั้น มีอยู่หลายลักษณะหรือหลายรูปแบบ และมิงานวิจัยหลายเรื่องที่แสดงให้เห็นความจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมดังกล่าวของเด็ก เช่น สเตา์บ (Staub. 1971 : 805 - 816) ได้ทำการวิจัยกับเด็กระดับอนุบาล ศึกษาเพื่อดูผลของการเล่นบทบาทสมมติ และการอุปมาที่มีต่อการเรียนรู้เรื่องพฤติกรรมความช่วยเหลือและพฤติกรรมการแบ่งปันของเด็ก โดยผู้วิจัยจัดให้เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 75 คน ได้อยู่ในสถานการณ์การทดลองที่เด็กคนหนึ่งต้องการความช่วยเหลือ และเด็กอีกคนหนึ่งเป็นคนให้ความช่วยเหลือ (การเล่นบทบาทสมมติ) และ/หรือผลที่พึงได้รับในทางบวกจากการช่วยเหลือเพื่อนซึ่งเด็กได้รับการชี้แนะ (การอุปมา) ผลการทดลองพบว่า ในการเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมซึ่งเป็นเด็กเพศเดียวกัน ในกลุ่มที่เล่นบทบาทสมมตินั้น เด็กหญิงพยายามที่จะช่วยเหลือในการตอบสนองต่อเนื้อร้องขอความช่วยเหลือจากเด็กอีกคนหนึ่งมากกว่าเด็กชาย แต่เด็กชายจะแสดงพฤติกรรมการแบ่งปันลูกกวาดมากกว่าเด็กหญิง ผลที่เกิดขึ้นทั้งสองอย่างยังคงอยู่นานกว่าหนึ่งสัปดาห์ การอุปมาส่งผลต่อพฤติกรรมความช่วยเหลือและพฤติกรรมการแบ่งปันเพียงเล็กน้อย พฤติกรรมความช่วยเหลือมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการเรียนรู้ในระหว่างการเล่นบทบาทสมมติ และขนาดของครอบครัว ตลอดจนลำดับที่ของการเกิดของเด็ก (เฉพาะเด็กผู้หญิง)

เรนโกลด์ เฮย์ และเวสต์ (Rheingold, Hay and West. 1976 : 148 - 158) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการแบ่งปันของเด็กทารกในช่วงสองขวบแรกของชีวิต กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กทารกที่ได้รับการเลี้ยงดูอยู่ที่บ้านตามปกติทั่ว ๆ ไป ผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับเด็กหลายครั้ง ผลการทดลองพบว่า การแบ่งปันเป็นกิจกรรมทางคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของเด็กที่มีอายุไม่เกิน 18 เดือน ในสถานการณ์ที่เป็นการเล่นภายในห้องทดลอง เด็กทารกจำนวน 111 คน ได้แบ่งปันสิ่งที่มองเห็นและสิ่งที่สนใจร่วมกับบุคคลอื่น โดยแสดงพฤติกรรมออกมาให้เห็นสามอย่างด้วยกันคือ การแสดง การให้ และการร่วมเล่น เด็กจะแบ่งปันสิ่งใด ๆ ก็ตามที่ได้มาจากสภาพแวดล้อมกับบิดา มารดาและแม่กับ

บุคคลอื่นที่เด็กไม่คุ้นเคยมาก่อน การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้ที่ได้รับการแบ่งปันจากเด็ก ตลอดจนความคุ้นเคยของที่เล่นไม่มีอิทธิพลใด ๆ ต่อพฤติกรรมการแบ่งปันของเด็กทั้งสิ้น คณะผู้วิจัยได้เสนอเป็นแนวคิดเชิงทฤษฎีโดยอาศัยผลการวิจัยเป็นพื้นฐานว่า การที่เด็กแสดงพฤติกรรมการแบ่งปันออกมาให้เห็น นับว่าเป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่สำคัญยิ่งทีเดียว

บัคเลย์ ซีเกล และเนส (Buckley, Siegel and Ness. 1977 : 329 - 330) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการยึดตนเป็นศูนย์กลาง ความเห็นอกเห็นใจและพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กราย 3 ปี 6 เดือน ถึง 8 ปี 11 เดือน จำนวน 41 คน โดยพัฒนาแบบวัดการยึดตนเป็นศูนย์กลางของเพียเจต์ โดยให้เด็กหมุนตุ้มมวลสถิกให้สูงขึ้นเห็นเหมือนกับที่เขาเห็นในแบบ และพัฒนาเครื่องมือของโบรค (Broke) ในปี 1975 มาทดสอบเพื่อวัดความเห็นอกเห็นใจ จากนั้นสร้างสถานการณ์ในการวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือการแบ่งปัน ผลการศึกษาพบว่า การยึดตนเป็นศูนย์กลางและพฤติกรรมการช่วยเหลือจะสัมพันธ์กันโดยที่เด็กที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นจะมีการยึดตนเป็นศูนย์กลางน้อย และมีพฤติกรรมช่วยเหลือมาก

สมิท (Smith. 1977 : 87 - 88) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเข้าสังคมกับการยึดตนเป็นศูนย์กลาง กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กราย 3 - 7 ปี จำนวน 107 คน ใช้แบบทดสอบที่ปรับปรุงมาจากของ ฟลาวเวล และคนอื่น ๆ (Flavell and Others) ในปี 1968 จำนวน 10 ฉบับ และเครื่องมือวัดการเข้าสังคมโดยพัฒนามาจากแบบวัดของ ยาร์โรว์ และแว็กซ์เลอร์ (Yarrow and Waxler) ปี 1976 ผลปรากฏว่า พฤติกรรมการเข้าสังคมจะมีความสัมพันธ์กับการยึดตนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งบุคคลที่จะเข้าสังคมได้ดีนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์กับการยึดตนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งบุคคลที่จะเข้าสังคมได้ดีนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์กับการยึดตนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งบุคคลที่จะเข้าสังคมได้ดีนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์กับการยึดตนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งบุคคลที่จะเข้าสังคมได้ดีนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์กับการยึดตนเป็นศูนย์กลาง

ซาโลเม (Salome. 1979 : 1349) ได้วิจัยถึงความแตกต่างของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายที่เกี่ยวข้องกับวิธีการที่ใช้ในกลุ่ม วิธีการที่ใช้ในการรวมตัวกับเด็กอื่นให้เป็นกลุ่ม และการมีส่วนร่วมเข้าร่วมเล่นในกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กราย 4 - 5 ปี จำนวน 30 คน ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมครั้งละ 10 นาที จำนวน 7 ครั้ง รวม 70 นาที เป็นการสังเกตเด็กทีละคน ขณะสังเกตได้บันทึกเสียง

แล้วนำไปวิเคราะห์พฤติกรรม ผลปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงในวิธีการทั้งสามอย่างที่กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระหว่างการเล่นในกลุ่ม ได้แก่ พฤติกรรมความช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการร่วมมือ

บาร์-ทาล ราวีฟ และโกลด์เบิร์ก (Bar-Tal, Raviv and Goldberg. 1982 : 396 - 402) ได้ทำการศึกษาเชิงสังเกตกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยจำนวน 156 คน ที่มีอายุระหว่าง 18 - 76 เดือน เด็กแต่ละคนได้รับการสังเกตสามครั้ง ครั้งละ 10 นาที ในระหว่างชั่วโมงกิจกรรมการเล่นอย่างอิสระ ในการสังเกตนี้ผู้สังเกตได้ลงรหัสพฤติกรรมการช่วยเหลือแต่ละอย่างที่เด็กได้แสดงออกมา ไม่ว่าพฤติกรรมการช่วยเหลือนั้นจะเป็นพฤติกรรมที่เด็กได้แสดงออกมาจริง ๆ หรือแสดงออกมาในการเล่นแบบสร้างจินตนาการก็ตาม โดยผู้สังเกตได้จำแนกพฤติกรรมการช่วยเหลือออกตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. รูปแบบของการช่วยเหลือประกอบด้วยการแบ่งปัน การให้การช่วยเหลือและการปลอบใจ
2. สภาพการณ์ของการช่วยเหลือประกอบด้วย การช่วยเหลือที่เด็กริเริ่มเอง การช่วยเหลือที่เด็กทำตามคำขอร้องของผู้อื่น และการช่วยเหลือที่เด็กทำเลียนแบบจากผู้อื่น
3. เงื่อนไขของการช่วยเหลือประกอบด้วย การช่วยเหลือโดยไม่หวังผลตอบแทน การช่วยเหลือโดยหวังผลตอบแทนทางสังคม การช่วยเหลือโดยหวังผลตอบแทนเป็นสิ่งของ และการช่วยเหลือเพราะได้รับการขู่มั้บังคับ

ในการสังเกต ผู้สังเกตได้แบ่งออกเป็นห้ากลุ่มอายุ ผลการวิจัยพบว่าโดยทั่วไปแล้วพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กไม่ได้เพิ่มขึ้นตามอายุ แต่เด็กจะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือในสถานการณ์ที่เป็นการเล่นแบบสร้างจินตนาการน้อยลง และแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือจริง ๆ ออกมามากขึ้นเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น และเด็กช่วยเหลือเพื่อนด้วยการปลอบใจในสถานการณ์จริง ๆ มากครั้งขึ้น แต่ช่วยเหลือด้วยการให้สิ่งของแก่เพื่อนในสถานการณ์จริงน้อยลงเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น ส่วนการช่วยเหลือในรูปแบบ สภาพการณ์ และเงื่อนไขอื่น ๆ นั้นไม่พบว่าเด็กที่มีอายุต่างกันจะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือออกมา

แตกต่างกัน

คิง และคนอื่น ๆ (King and others. 1982 : 143 - 149) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเพศและอายุที่แตกต่างกันของเด็กๆ จะมีพฤติกรรมความช่วยเหลือแตกต่างกันหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยจำนวน 46 คน ทั้งเพศชายและเพศหญิง และถ้าพิจารณาตามอายุแล้วจะแบ่งเด็กออกได้เป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 37-55 เดือน กับกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 56 - 70 เดือน เด็กในกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนได้รับโอกาสให้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นเวลาสองนาที ระหว่างนั้นจะมีการบันทึกเทปโทรทัศน์ไว้เพื่อการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า เด็กหญิงที่มีอายุสูงกว่าจะตอบสนองความต้องการของบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือได้รวดเร็วกว่า มีการเข้าร่วม มีการแบ่งปัน และให้การช่วยเหลือโดยส่วนรวมได้มากกว่าเด็กชายหรือเด็กหญิงที่มีอายุน้อยกว่า

มิดลาร์สกี และฮันนาห์ (Midlarsky and Hannah. 1985 : 534 - 541) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุและพฤติกรรมการช่วยเหลือ การศึกษาเป็นแบบเชิงทดลอง ซึ่งเด็กจะได้รับการสังเกตโดยตรงถึงความเร่งด่วน และมีโอกาสที่จะดำเนินงาน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษารั้งที่สองขึ้นอีก ซึ่งในครั้งนั้นมีการวางขั้นตอนของความเร่งด่วนเอาไว้อย่างแน่นอนชัดเจน เพื่อที่จะเอาคำอธิบายหรือข้อชี้แจงเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวสกัดกั้นไม่ให้เกิดพฤติกรรมการช่วยเหลือ ผลจากการศึกษารั้งแรก พบว่าอายุและพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กและของเด็กวัยรุ่นตอนต้นมีความสัมพันธ์เชิงเส้นโค้ง โดยที่เด็กเกรดสี่และเกรดสิบจะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือมากกว่าเด็กเกรดหนึ่งและเกรดเจ็ด เด็กจะให้ความช่วยเหลือแก่เด็กทารกที่เพิ่งหัดเดินมากกว่าที่จะช่วยเด็กที่อยู่ในวัยเดียวกับตนเอง ผลการศึกษารั้งที่สองพบว่าสิ่งที่สกัดกั้นพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กเล็ก ๆ คือ ความกลัวว่าจะช่วยไม่ได้เพียงพอ ส่วนสำหรับเด็กวัยรุ่นนั้นพฤติกรรมการช่วยเหลือถูกสกัดกั้นด้วยความกลัวว่า การช่วยของตนเองจะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและความรู้สึกกระดากใจ

เบอร์นาร์ด ฮอว์กินส์ และฮอยเอิล (Berndt, Hawkins and Hoyle. 1986 : 1284 - 1297) ได้ทำการศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงในมิตรภาพของเด็กๆ ระหว่างที่เรียน

อยู่ในโรงเรียนกับพฤติกรรมการแบ่งปัน กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเป็นเด็กเกรดสี่ จำนวน 46 คน ในโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่ง และเด็กเกรดแปดอีกจำนวน 44 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เด็กทั้งหมดมาจากชุมชนที่อยู่แถวชานเมือง ครอบครัวเป็นชนชั้นกลาง ส่วนใหญ่เป็นเด็กผิวขาว เด็กแต่ละเกรดประกอบด้วยเด็กหญิงและเด็กชายจำนวนเท่า ๆ กัน ในการศึกษาความเปลี่ยนแปลงในมิตรภาพของเด็กนั้น คณะผู้วิจัยได้นำเอาเด็กทั้งหมดมาจับคู่กับเพื่อนสนิทคนหนึ่ง ในระหว่างฤดูใบไม้ร่วง และทำการสัมภาษณ์เด็กแต่ละคน ระหว่างการสัมภาษณ์ก็ได้ให้เด็กตอบคำถามชนิดปลายเปิดและปลายปิดที่ได้เตรียมเอาไว้แล้วอย่างเป็นมาตรฐาน เนื้อหาของคำถามเกี่ยวกับเรื่องมิตรภาพ ในอีกช่วงเวลาหนึ่งถัดมาก็ทำการสังเกตเด็กแต่ละคู่ในขณะที่ทำงาน ซึ่งเปิดโอกาสให้เด็กได้แบ่งปันหรือแข่งขัน เด็กคู่เดิมได้รับการสัมภาษณ์และการสังเกตอีกครั้งหนึ่งในฤดูใบไม้ผลิ ผลจากการวิจัยพบว่า เด็กประมาณสองในสามยังคงเป็นเพื่อนสนิทกันเหมือนเดิมกับเพื่อนที่ตนเองได้เป็นคู่มาตลอดปี เด็กคู่ที่ไม่เหลือความเป็นเพื่อนสนิทเอาไว้ให้แก่กันจะตอบคำถามเกี่ยวกับมิตรภาพเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ในฤดูใบไม้ผลิคำตอบที่แสดงให้เห็นความมีมิตรภาพระหว่างกันและลดน้อยลงกว่าที่ เขาได้ตอบในฤดูใบไม้ร่วง อย่างไรก็ตาม แม้ในฤดูใบไม้ร่วงเพียงฤดูเดียว คำตอบของเด็กก็พอจะบอกได้แล้วว่ามิตรภาพของเด็กคู่ใดจะยังยืนไปจนถึงฤดูใบไม้ผลิ โดยพิจารณาจากเนื้อหาสาระที่เด็กได้ตอบคำถามเกี่ยวกับมิตรภาพนั่นเอง การสังเกตปฏิสัมพันธ์ของเด็กช่วยสนับสนุนข้อสมมติฐานที่ว่า เด็กจะชอบเพื่อนที่แบ่งปันมากกว่าเพื่อนที่แข่งขันมากขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยเด็กตอนกลางและวัยรุ่นตอนต้น โดยในฤดูใบไม้ผลิเด็กเกรดที่สี่เป็นเพื่อนสนิทกันจะแบ่งปันกันน้อยกว่าเด็กเกรดแปด

เบิร์ช และบิลล์แมน (Birch and Billman, 1986 : 387 - 395) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองเพื่อสืบค้นดูว่า องค์ประกอบทางสังคมจะมีอิทธิพลต่อการแบ่งปันอาหารให้เพื่อน และความคุ้นเคยกับเพื่อนของเด็กปฐมวัยในช่วงเวลาพักรับประทานอาหารหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กที่มีอายุระหว่าง 3 - 5 ขวบ จำนวน 57 คน ซึ่งจำแนกเป็นเด็กผู้ชาย 25 คน และเด็กผู้หญิง 32 คน เด็กเหล่านี้มาจากห้าห้องเรียนของศูนย์พัฒนาการเด็กของมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ เด็กทุกคนมาจากครอบครัวของชนชั้นกลางและชั้นกลางค่อนข้างสูง เด็ก 47 คน มีเชื้อสายคอเคเซียน สามคนเป็น

เด็กผิวดำ และอีกเจ็ดคนเป็นเด็กจากทางตะวันออก เด็กแต่ละคนจะได้รับการทดลองในฐานะเป็นผู้แบ่งปันอาหารให้สองสภาพการณ์คือ สภาพการณ์แรกเด็กจะอยู่กับเพื่อนคนหนึ่ง และในสภาพการณ์ที่สองเด็กจะอยู่กับเพื่อนที่มีความคุ้นเคยกันดี เด็กแต่ละคนจะได้รับอาหารไม่เท่ากัน โดยเด็กที่เป็นเป้าหมายของการทดลองได้รับอาหาร 10 ชิ้น แต่จะมีอาหารทั้งที่เด็กชอบและไม่ชอบ ส่วนเพื่อนอีกคนหนึ่งนั้นจะได้รับอาหารเพียงชิ้นเดียว ผลจากการวิจัยพบว่า เด็กผู้หญิงจะแบ่งปันอาหารให้เพื่อนมากกว่าที่จะแบ่งปันให้คนที่คุ้นเคยกัน แต่สำหรับเด็กผู้ชายแล้วการแบ่งปันอาหารให้เพื่อนกับคนที่คุ้นเคยกันนั้น ไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด ปัจจัยที่ทำให้เกิดการแบ่งปันอาหารอยู่ที่ว่า ใครจะเป็นผู้รับการแบ่งปัน ถ้าผู้รับเป็นเพื่อนจะมีการแบ่งปันอาหารมากที่สุด ประสพการณ์จากที่เคยเป็นผู้รับการแบ่งปันมาก่อนจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแบ่งปัน กล่าวคือเด็กที่เคยได้รับการแบ่งปันอาหารมาก่อนมีแนวโน้มว่าจะแบ่งปันอาหารให้มากกว่าเด็กที่ยังไม่เคยได้รับการแบ่งปันอาหารมาก่อน

จิง และคนอื่น ๆ (Juhnke and Others. 1987 : 317 - 322) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลของคุณลักษณะที่ดึงดูดใจ และลักษณะของการขอร้องที่มีต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษา จำนวน 240 คน ที่คัดเลือกมาด้วยวิธีสุ่ม ทุกคนมีเชื้อสายคอเคเซียน คณะผู้วิจัยใช้วิธีการทดลองในสถานการณ์จริงโดยให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแต่งกายดีเป็นระเบียบเรียบร้อย อีกกลุ่มหนึ่งแต่งกายมอซอ นักศึกษาเหล่านี้จะถามคนที่เดินผ่านไปผ่านมาซึ่งได้รับการคัดเลือกเข้ามาโดยวิธีสุ่ม ถึงทางที่จะไปยังแหล่งที่ต้องการสองประเภท ประเภทแรกเป็นสถานที่สำหรับคนในสังคมชั้นสูง เช่น สนามเทนนิส อีกประเภทหนึ่งเป็นสถานที่สำหรับคนในสังคมชั้นต่ำ เช่น ร้านขายของราคาถูก ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่แต่งกายมอซอซึ่งเดินทางไปยังสถานที่สำหรับคนในสังคมชั้นต่ำได้รับการช่วยเหลือมากที่สุด ซึ่งปริมาณการช่วยเหลือนี้คณะผู้วิจัยได้สอบวัดจากระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างได้ใช้ในการชี้แจงหรือให้คำแนะนำ ในการไปยังสถานที่ที่นักศึกษาต้องการ

แชฟแมน และคนอื่น ๆ (Chapman and Others. 1987 : 140 - 145) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบทางจิตใจและทางคุณลักษณะ ในแรงจูงใจให้มีการช่วยเหลือของเด็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กจำนวน 60 คน มีตั้งแต่เด็กปฐมวัยขึ้นไปจนถึงเด็กเกรดหก

คณะผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นการเตือนร้อน ภายในห้องทดลอง ซึ่งประกอบด้วยผู้ขอความช่วยเหลือ ลูกแมวหนึ่งตัว ผู้ปกครองที่เป็นผู้ใหญ่ มารดาพร้อมกับลูกอีกหนึ่งคน มีการสังเกตการแสดงออกทางด้านจิตใจที่เป็นไปในทางบวก ทางลบ และเป็นกลาง ในเหตุการณ์ที่เป็นการเตือนร้อนสองในสามเหตุการณ์ มีการสอวัตคุณลักษณะที่สนับสนุนสังคม โดยวัดจากลักษณะของเด็กที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจและความรู้สึกของตัวละครในเรื่องราวต่าง ๆ แปรเรื่องที่เด็กได้ฟัง ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือมีแนวโน้มว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลทางจิตใจที่เป็นไปในทางบวก และมีความสัมพันธ์ทางลบกับผลทางจิตใจที่เป็นไปในทางลบและที่เป็นกลาง ในบรรดาลักษณะต่าง ๆ ตามเรื่องราวที่ใช้ในการวิจัยนั้น ลักษณะที่เป็นการมีความสัมพันธ์กับการช่วยเหลือ และการแสดงออกทางด้านจิตใจของเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอย่างมั่นคงและแข็งแรงมากที่สุด ไม่ว่าจะพิจารณากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดรวมเป็นกลุ่มเดียวหรือพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่มตามระดับเกรดก็ตาม นอกจากนั้นการวิจัยยังพบอีกว่าลักษณะความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและความปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นมีความสุขนั้น ยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการช่วยเหลืออีกด้วย แต่นั่นจะต้องพิจารณากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดรวมเป็นกลุ่มเดียวกัน แต่ถ้าพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่มตามระดับเกรดแล้ว ไม่พบว่าตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันแต่อย่างใด

สแตนโฮป เบลล์ และพาร์เคอร์-โคเฮน (Stanhope, Bell and Parker-Cohen. 1987 : 347 - 353) ได้ทำการศึกษาว่า อารมณ์ของเด็กปฐมวัยในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับองค์ประกอบของสถานการณ์แบบต่าง ๆ นั้น จะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือหรือไม่ ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยจะให้เด็กแต่ละคนใน 24 คน ได้มีโอกาสที่จะช่วยเหลือผู้ใหญ่เพศหญิงในระหว่างช่วงของการเล่นภายในห้องทดลอง ในขณะเดียวกันคณะผู้วิจัยก็ได้ขอให้มารดาของเด็กได้ประมาณค่าพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กที่บ้านว่ามีมากน้อยเพียงใด เป็นเวลาหลายเดือนก่อนที่จะทำการศึกษาภายในห้องทดลองนั้น คณะผู้วิจัยได้ทำการสอวัตความสามารถทางสังคมและอารมณ์อย่างกว้าง ๆ ที่เรียกว่าความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของเด็ก ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เป็นมารดาและครูพี่เลี้ยงของเด็ก ผลของการวิจัยพบว่า เด็กที่มีความสามารถทางสังคมสูง

มีแนวโน้มว่าจะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือมากกว่าเด็กที่มีความสามารถทางสังคมต่ำเมื่ออยู่ในห้องทดลอง แต่ถ้าอยู่ที่บ้านแล้วความสามารถทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กแต่อย่างใด

เลอคอลล์ และเดอค็อค (Le Gall and Decooke. 1987 : 67 - 71) ได้ทำการวิจัยถึงเรื่องการแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือระหว่างเพศเดียวกัน และระหว่างเพื่อนต่างเพศในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิชาการอ่าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นเด็กจำนวน 74 คน ซึ่งประกอบด้วยเด็กชั้นเกรดสาม 26 คน เป็นชาย 14 คน และหญิง 12 คน และชั้นเกรดห้าอีก 48 คน เป็นชาย 22 คน หญิง 26 คน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยนั้นเด็กแต่ละคนจะได้รับการสัมภาษณ์และการสังเกตที่เป็นธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่าโดยรวม ๆ แล้ว เพื่อนร่วมชั้นจะมองว่าเด็กผู้หญิงจะเป็นที่ต้องการให้เป็นผู้ช่วยเหลือคนอื่น ๆ มากกว่าเด็กผู้ชาย ทั้งเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงมุ่งขอความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมชั้นที่เป็นเพศเดียวกันกับตนบ่อยครั้งกว่าจากเพื่อนที่เป็นเพศตรงข้าม

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็ก ตามที่ได้เสนอมานั้น จะเห็นได้ว่า มีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการช่วยเหลือกับตัวแปรบางตัวที่ยังสรุปผลออกมาไม่ตรงกัน เช่น ตัวแปรเรื่องอายุตามการวิจัยของ บาร์-ทาล ราวีฟ และโกลด์เบิร์ก (Bar-Tal, Raviv and Goldberg. 1982) ของมิดลสกี และฮันนา (Midlarsky and Hannah. 1985) และตัวแปรเรื่องเพศตามการวิจัยของ สตาบ (Staub. 1981) ของซาโลเม (Salome. 1979) ของคิง และคนอื่น ๆ (King and Others. 1982) และของ เบิร์ช และบิลล์แมน (Birch and Billman. 1986) อย่างไรก็ตาม การที่ผลการวิจัยออกมาแตกต่างกันนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าผู้วิจัยแต่ละคนต่างก็ศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือกันคนละแง่มุมก็ได้

2.3 การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

การยอมรับเพื่อนและการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน เป็นลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็ก บี (Bee. 1985 : 416; citing Damon.

1977) ได้อธิบายไว้ว่า ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคม และความคิดของเด็กเกี่ยวกับเพื่อนจะเปลี่ยนไปตามอายุ เช่น ในความคิดของเด็ก เพื่อนอาจจะหมายถึงบุคคลที่เขาชอบเล่นด้วย หรือบุคคลที่แบ่งปันสิ่งของที่เขาพอใจให้ หรือบุคคลทำอะไรบางอย่างเพื่อเขา เมื่อเขาต้องการและไม่ทรมานต่อเขา ซึ่งความคิดในประการหลังนี้ความหมายของคำว่าเพื่อนของเด็กที่มีอายุมากขึ้น มีความคิดลึกซึ้งขึ้น แต่เด็กก็ยังคำนึงถึงการตอบสนองความต้องการส่วนตัวอยู่

2.3.1 ลักษณะความเข้าใจสังคม กลุ่ม และมิตรภาพของเด็กปฐมวัย

เกี่ยวกับความเข้าใจในความสัมพันธ์ทางสังคมนั้น เชลแมน (Bee. 1985 : 416 - 431; citing Selman. 1976 : 1980) ได้จัดลำดับขั้นตอนของความเข้าใจสังคม ความเข้าใจกลุ่ม และความเข้าใจในมิตรภาพของเด็กไว้ห้าขั้นตอน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยมีอยู่สองขั้นตอน คือ

อายุ	ขั้นตอนการเข้าใจสังคม	ขั้นตอนการเข้าใจกลุ่ม	ขั้นตอนการเข้าใจเพื่อน
3-6 ปี	Undifferentiated and Egocentric Perspective Taking เด็กในวัยนี้ จะยังไม่ตระหนักถึงความรู้สึกของบุคคลอื่น ไม่คิดว่าความคิดของผู้อื่น จะแตกต่างจากความคิด และความรู้สึกของเขาเช่น รู้ว่าคน	Physical Connection ความคิดของเด็กเกี่ยวกับกลุ่ม จะเหมือนความคิดเกี่ยวกับเพื่อน กลุ่มคือเพื่อนเล่นที่อยู่ละแวกบ้าน หรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน และ ไม่มีความคิด	Momentary Physical Interactions เพื่อนสนิทคือบุคคลที่ได้ปฏิสัมพันธ์ทางกาย ชั่วขณะหนึ่ง ที่เล่นด้วยกันในวันนั้นหรือในสัปดาห์นั้น เลือกเพื่อนจากคนที่แบ่งปันของให้หรือคน

อายุ	ขั้นตอนการเข้าใจสังคม	ขั้นตอนการเข้าใจกลุ่ม	ขั้นตอนการเข้าใจเพื่อน
	ที่เศร้าเสียใจ จะร้องไห้ แต่ไม่รู้จูงำเหตุการณ์ที่เห็นมาสัมพันธ์กับอารมณ์ที่อยู่ในจิตใจ เด็กจะตัดสินใจ การกระทำของคนหนึ่ง โดยดูผลที่เกิดขึ้นมากกว่า เจตนาของการกระทำ	ที่จะร่วมมือกับกลุ่มอย่างตั้งใจ หรืออย่างมีจิตสำนึก	ที่สามารถหาได้ในขณะนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ไม่นั่นคง พร้อมที่จะจากไปเมื่อมีการทะเลาะกัน เด็กยังไม่ตระหนักถึงความโกรธ หรือความทุกข์เมื่อเพื่อนจากไป
5-9 ปี	Differentiated and Subjective Perspective เด็กจะตระหนักว่า ความคิด และความรู้สึกของคนอื่น อาจจะแตกต่างจาก ความคิด และความรู้สึกของเขา เขาจะเข้าใจถึงความแตกต่างของสิ่งที่คน ๆ หนึ่งทำ กับสิ่งที่คิด และรู้สึก เด็กจะแยกแยะอย่างชัดเจน ระหว่างเจตนา กับผลที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ความเข้าใจ	Taking Unilateral Relations กลุ่มเป็นช่องทางที่จะได้เพื่อนจำนวนเพียงพอ ที่จะทำกิจกรรม สโมสร เป็นสิ่งที่ดี เพราะเพื่อนมากพอที่จะเล่นเกมต่าง ๆ มากขึ้น ทำดี หรือให้ความร่วมมือเพื่อให้เพื่อนยอมรับให้อยู่ในกลุ่ม แต่ยังไม่เข้าใจที่จะวางแผน หรือร่วมมือที่จะทำให้กลุ่มเป็นน้ำ-	One - Way Assistance ความเป็นเพื่อนคือการช่วยเหลือฝ่ายเดียว เพื่อน ๆ สำคัญเพราะว่า เป็นคนที่เขาเล่นด้วยและสามารถสนองความต้องการของเขา (เหมือนกับความเป็นที่ต้องมีคนเล่นเก้าคนในทีมเบสบอล) จุดมุ่งหมายของการมีเพื่อน คือ สอนองความสนใจ

อายุ	ขั้นตอนการเข้าใจสังคม	ขั้นตอนการเข้าใจกลุ่ม	ขั้นตอนการเข้าใจเพื่อน
	ใจของเด็กวัยนี้ ยังมีข้อจำกัด เขายังคงคิดว่า เขาสามารถบอกถึงความรู้สึก หรือความคิดของคนอื่น โดยการดูจากการแสดงออกอย่างผิวเผิน หรือสิ่งที่ปรากฏให้เห็นภายนอกของคน ๆ นั้น และยังไม่เข้าใจว่าคนอื่นก็ตระหนักในสิ่งเดียวกับเขา เด็กที่อยู่ในขั้นนี้จะพูดว่า "ฉันรู้ในสิ่งที่คุณรู้" แต่ไม่สามารถเข้าใจว่า "ฉันรู้ในสิ่งที่คุณรู้" และสิ่งนั้นฉันก็รู้"	หนึ่งใจเดียว หรือเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม	ในตัวเอง เด็กในขั้นนี้จะเข้าใจความรู้สึกที่จะเกิดขึ้นในเวลาต่อมา เมื่อเพื่อนจากไป เขาเห็นความขัดแย้งว่าเป็นสาเหตุมาจากคน ๆ หนึ่ง และรู้สึกโดยคนอีกคนหนึ่ง การแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยให้คนทำผิดขอโทษ หรือทำบางอย่างให้ดีขึ้น เมื่อมีความขัดแย้งขึ้นเด็กจะตัดสินว่าเกิดจากคนทั้งสองฝ่าย

2.3.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

ปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อเด็กที่เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางครอบครัว บุคลิกภาพของเด็ก สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนและการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เป็นต้น ซึ่งจะขอกล่าวรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความผูกพันที่มั่นคงของครอบครัวจะช่วยให้เด็กปฐมวัยมีทักษะในการคบ -
 เพื่อนดีกว่าและยังคงสภาพเช่นนี้เมื่อโตขึ้น เด็กที่มาจากครอบครัวที่เลวร้ายทำให้รู้จักนับถือ
 ตัวเองจะเป็นเด็กที่เป็นที่นิยมชมชอบของเพื่อน จุดกำเนิดของการนับถือตนเองกับการนิยม
 ชมชอบของเพื่อนของเด็กอาจจะเหมือนกัน งานวิจัยหลายเรื่องที่ชี้ให้เห็นว่าครอบครัว
 ของเด็กที่เป็นที่นิยมชมชอบของเพื่อนจะมีลักษณะต่อไปนี้ 1) ไม่ส่งเสริมพฤติกรรมก้าว
 ร้าวและไม่ต่อต้านพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก 2) ไม่พยายามทำให้เด็กผิดหวังและไม่
 ใช้วิธีการลงโทษรุนแรง 3) หนุนค้ำและทำตัวคล้ายเด็ก 4) ทำให้มั่นใจว่าเด็กมีโอกาส
 อย่างเต็มที่ที่จะเล่นกับเด็กคนอื่น ๆ เช่น เด็กมีโอกาสได้เล่นเป็นกลุ่ม เด็กมีส่วนร่วมกับ
 กลุ่มที่เด็กพอใจ และ 5) จัดหาของเล่นและเครื่องใช้ที่ส่งเสริมให้เด็กมีคุณสมบัติ
 หรือปฏิสัมพันธ์กลุ่ม เช่น หุ่นกระบอก เสื้อผ้า เครื่องแต่งตัว เด็กผู้ชายที่เป็นที่นิยมชมชอบ
 ของเพื่อนจะถอดแบบบุคลิกของพ่อที่ให้ความอบอุ่น และมีพฤติกรรมเชิงบวกกับลูก อย่างไรก็ตาม
 เด็กซึ่งบกพร่องในการมองโลกทางแง่ดีสามารถฝึกทักษะที่จำเป็นต่อการคบเพื่อน
 เมื่อเด็ก ๆ เหล่านี้ได้รับการสั่งสอนถึงวิธีการที่จะถามและวิธีการสนับสนุนเพื่อน ความ
 เป็นที่นิยมชมชอบของเพื่อนก็จะเพิ่มขึ้นเป็นอย่างดี (Bee. 1985 : 404 - 405;
 citing Asher, Renshaw and Hymel. 1982; Ladd. 1981; Hartup. 1970)

2. บุคลิกภาพของเด็กเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เด็กเป็นที่ยอมรับ หรือไม่ยอมรับของ
 เพื่อนก็ได้ นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2522 : 57) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพของเด็กอนุบาลกับ
 การยอมรับของเพื่อนว่า นักจิตวิทยาชื่อ เด็ทว็เลอร์ (Detweiler) ได้ทำการทดลองทฤษฎี
 การเลือกกับเด็กอนุบาล โดยให้เด็กเลือกผู้ที่เขาคิดว่าเป็นเพื่อนและผู้ที่ไม่เป็นเพื่อน
 ปรากฏว่า เด็กเลือกผู้ที่เขาคิดว่าเป็นเพื่อนที่มีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ คือ ลักษณะความซื่อสัตย์
 สุจริต ความมีจิตใจกว้างขวาง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีน้ำใจนักกีฬา มากกว่าเด็กประเภท
 ที่เขาไม่นับเป็นเพื่อน นอกจากนี้ บี (Bee. 1985 : 403 - 404; citing Asher,
 Renshaw and Hymel. 1982; Ladd. 1983; Rubin and Daniels-Beriness.
 1983) ได้กล่าวว่างานวิจัยหลายเรื่องที่แสดงให้เห็นว่า การยอมรับของเพื่อนสัมพันธ์
 กับบุคลิกภาพของเด็กในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ดังนี้

1. ความเป็นมิตร (Friendliness) เด็กที่มีมิตรไมตรีมากจะเป็นที่นิยมชมชอบมาก
 2. ความร่วมมือ (Cooperativeness) เด็กที่เป็นที่นิยมชมชอบจะชอบให้ความร่วมมือผู้อื่น
 3. การเข้าสังคม (Outgoingness) เด็กที่ชอบรวมเป็นหมู่เป็นกลุ่มจะเป็นที่นิยมชมชอบมากกว่าเด็กที่ถดถอยสังคม
 4. ความสำเร็จในโรงเรียน (Success in School) เด็กที่เรียนดีหรือทักษะในการเรียนดีกว่าจะเป็นที่นิยมชมชอบมากกว่า
 5. ตำแหน่งในครอบครัว (Family Position) เด็กที่เกิดเป็นน้องจะเป็นที่นิยมชมชอบมากกว่าเด็กที่เกิดเป็นลูกคนแรกของครอบครัว
 6. ความมีเสน่ห์ทางกาย (Physical Attractiveness) เด็กที่มีเสน่ห์มากจะเป็นที่พึงพอใจของเพื่อน อย่างไรก็ตามสำหรับเด็กประถมศึกษา สิ่งนี้สำคัญน้อยกว่าเด็กปฐมวัย
 7. ขนาดของรูปร่าง (Physical Size) เด็กที่สูงกว่าเจริญเติบโตสมวัยจะเป็นที่นิยมชมชอบมากกว่า
 8. ความสามารถเฉพาะด้าน (Specific Task Ability) เด็กที่เก่งกีฬาหรือมีความสามารถในงานที่มีคุณค่าจะเป็นที่นิยมชมชอบมากกว่า
 9. ทักษะทางสังคมทั่วไป (General Social Skills) โดยทั่ว ๆ ไปแล้วเด็กที่มีอิทธิพลทางสังคม ซึ่งเป็นคนที่หน้าตาดีมีเสน่ห์ สบตาขณะพูดคุย ฟังผู้อื่นพูด มีคำแนะนำที่ดี และรู้จักตั้งคำถาม เด็ก ๆ เหล่านี้จะเป็นที่นิยมชมชอบของเพื่อนมากกว่า
3. สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน เช่น แบบการปกครองในห้องเรียนและระยะเวลาที่เรียนอยู่ในโรงเรียน มีส่วนทำให้เด็กเป็นที่ยอมรับของเพื่อน จากการศึกษาของนอร์ทเวย์ และมิลตัน ในปี 1964 - 1965 (บุญยัง เจริญยิ่ง. ม.ป.ป. : 5; อ้างอิงมาจาก Northway and Millton. 1964 - 1965) โดยใช้การทดสอบทางสังคมมิติกับชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนอนุบาลเซนต์ยอช ในโทรอนโต ประเทศแคนาดา ปรากฏว่า เด็กเล็ก

ซึ่งมีอายุระหว่าง 2 ขวบ 11 เดือนขึ้นไป จนถึง 5 เดือนนั้น ยังอยู่ในโรงเรียนนันทาท่าไกรก็ยังรู้จักเลือกเพื่อน และได้รับเลือกจากเพื่อนเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่เรียนในโรงเรียนนั้น นอกจากนี้ในปี 1948 - 1959 เจนนิงส์ (บุญยิ่ง เจริญยิ่ง ม.ป.ป. : 5; อ้างอิงมาจาก Jennings. 1948 - 1959) ศึกษาถึงแบบการปกครองในห้องเรียนกับการยอมรับของเพื่อน พบว่าในชั้นเรียนที่มีการสมาคมกันโดยเสรี เด็กอายุหกขวบได้มีการเลือกซึ่งกันและกันหลายคู่ ส่วนในชั้นเรียนที่ครูบังคับให้อยู่ในระเบียบวินัยอย่างเจียบขาดคือ เชื้อฟิงและทำตามครู เด็กไม่ค่อยมีการเลือกซึ่งกันและกัน

4. การยึดตนเป็นศูนย์กลาง มีความสัมพันธ์กับการยอมรับของเพื่อนและการไม่ยอมรับของเพื่อน กล่าวคือ เด็กที่เพื่อนยอมรับจะมีการยึดตนเป็นศูนย์กลางน้อยกว่าเด็กที่เพื่อนไม่ยอมรับ เช่น จากการวิจัยของ กวินทร์ ธรรมนุด (กวินทร์ ธรรมนุด. 2522 : 71) ในปี 2522 และรูบิน (Rubin. 1972 : 364) ในปี 1972 เป็นต้น

2.3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

2.3.3.1 งานวิจัยภายในประเทศ

ในประเทศไทยมีงานวิจัยอยู่หลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ซึ่งได้นำเสนอดังนี้

พิวจันท์ ประพันธ์โกมล (1958 : 24) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพบางประการของนักเรียนที่ถูกเพื่อนเลือก ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่สาม และประถมศึกษาปีที่สี่ ในสี่โรงเรียนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 148 คน ปรากฏว่า เด็กที่เป็นที่นิยมของเพื่อนจะเป็นคนเรียนดี ประพฤติดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่ขัดขวางความเจริญของเพื่อน เป็นมิตรที่ดี และแข็งแรง ส่วนเด็กที่เพื่อนไม่ค่อยนิยม มักเป็นคนเรียนอ่อน ไม่สุภาพ เห็นแก่ตัว เกียจคร้าน ถ่วงความเจริญของเพื่อน เกเร และสุขภาพไม่ดี

บุญยิ่ง เจริญยิ่ง และคาซูโอะ มียากะ (บุญยิ่ง เจริญยิ่ง. ม.ป.ป. : 6; อ้างอิงมาจาก บุญยิ่ง เจริญยิ่ง และคาซูโอะ มียากะ. 2501) การเลือกเพื่อนและได้รับ

เลือกจากเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมปีที่สอง และประถมปีที่สี่ พบว่าการเลือกเพื่อนและได้รับเลือกจากเพื่อนเพิ่มขึ้นตามชั้นเรียน และเมื่อเปรียบเทียบเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่าง ๆ กันแล้ว ปรากฏว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงเลือกเพื่อนและได้รับเลือกจากเพื่อน มากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ แม้ว่าเด็กจะเรียนอยู่ในระดับชั้นเดียวกัน

วีระพันธ์ บัวทอง (1960 : 44) ศึกษาหาความสัมพันธ์ของนักเรียนฝึกหัดครูในจังหวัดธนบุรีและกรุงเทพ ด้วยวิธีสังเกตพฤติกรรมการสุมตัวอย่างนักเรียนแล้วสัมภาษณ์พบว่า ลักษณะทางสังคมของนักเรียนมีผลต่อการเลือกเพื่อนมากกว่าลักษณะทางอารมณ์และสติปัญญา

บุญยั้ง เจริญยิ่ง (ม.ป.ป. : 40) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกเพื่อนกับคุณลักษณะประจำตัวของนักเรียนชั้นประถมปีที่หนึ่งในจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 113 คน พบว่า เด็กที่ได้รับเลือกจากเพื่อนมากจะแต่งตัวสะอาด เรียบร้อย คล่องแคล่ว ว่องไว และเป็นเพื่อนที่ดีที่สุด ส่วนเด็กที่ได้รับการเลือกน้อย จะมีลักษณะตรงกันข้าม นอกจากนี้ยังมีลักษณะที่ชอบเดินไปมารอบ ๆ ห้องเรียน เรียนไม่เก่ง และไม่ชอบเข้าหาครู

วิมล โรจน์วิระ (2513 : 101 - 102) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ทางสังคมและการปรับตัวระหว่างเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ ปีที่เจ็ด และมีชั้นประถมศึกษาปีที่สาม พบว่า การเลือกเพื่อนของเด็กชายเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กหญิงแล้วจะไม่มี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่สี่นิยมเลือกเพื่อนที่เรียนดี ปฏิบัติตัวดี มีทักษะในการเล่น ไม่เกเร มีความรักใคร่ชอบพอกัน สุขสันต์ มีเหตุผล ชยัน แข็งแรง และไม่เอาเปรียบ เด็กชั้นประถมปีที่เจ็ดนิยมเลือกเพื่อนที่มีทักษะในการเล่น ไม่เกเร ชยัน ไม่เอาเปรียบ ช่วยเหลือเพื่อนฝูง แต่งกายสะอาด ปรึกษาหารือเรื่องการเรียนกันได้ ไม่ชักชวนให้เสียการเรียน ตั้งใจทำงาน และเป็นผูปฏิบัติตัวดี เด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามนิยมเลือกเพื่อนที่เรียนดี ปฏิบัติตัวดี รักใคร่ชอบพอกัน ชยัน ไม่เอาเปรียบ ปรึกษาหารือเรื่องการเรียนได้ ตั้งใจทำงาน อารมณ์ดี รักเพื่อนฝูง

กวิทร์ ธรรมนุต (2522 : 71) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบพัฒนาการทางความคิดโดยยึดตนเป็นศูนย์กลาง ของเด็กที่มีความแตกต่างกันในด้านการอบรมเลี้ยงดูและ

การยอมรับของเพื่อน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน โดยวัดการยึดตนเป็นศูนย์กลางด้านการจำแนกประเภทการมองวัตถุในพื้นที่ และการยึดตนเป็นศูนย์กลางด้านจำนวน และใช้แบบสอบถามการยอมรับของเพื่อนที่สร้างขึ้นเอง พบว่าเด็กที่เพื่อนยอมรับและไม่ยอมรับจะมีการยึดตนเป็นศูนย์กลางด้านจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการยึดตนเป็นศูนย์กลางนี้จะมีผลต่อพฤติกรรมการเข้าสังคมด้วย

2.3.3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ในต่างประเทศได้มีผู้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่อง การเป็นที่ยอมรับของเพื่อนของเด็ก ๆ เอาไว้หลายเรื่องดังนี้

มัวร์ และ อัปเดกราฟฟ์ (Moore and Updegraff. 1964 : 519 - 524)

ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง สถานภาพทางสังคมมิติของเด็กปฐมวัยกับอายุ เพศ การให้การอบรมเลี้ยงดู และการพึงพา โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษากับเด็กในกลุ่มโรงเรียนอนุบาล จำนวน 64 คน เป็นเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงอย่างละเท่า ๆ กัน การวัดสถานภาพทางสังคมมิติ ใช้เทคนิคของการสัมภาษณ์เด็กเป็นรายบุคคล โดยให้เด็กนั่งที่โต๊ะเล็ก ๆ ข้างหน้าโต๊ะที่เด็กนั่งเป็นกระดานติดฝาผนังซึ่งมีรูปของเด็กคนอื่น ๆ ทุกคน ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมชั้นของเด็กคนที่จะได้รับการสัมภาษณ์ รูปภาพของเด็กแต่ละคนมีขนาด 3 x 3 นิ้ว ผู้วิจัยจะให้เด็กเอ่ยชื่อเด็กแต่ละคนในรูปบนกระดานติดฝาผนังก่อน เพื่อให้แน่ใจว่าเด็กแต่ละคนเป็นที่รู้จักของเพื่อนจริง ๆ จากนั้นผู้วิจัยได้ขอให้เด็กบอกชื่อเพื่อนที่ชอบมากที่สุด และไม่ชอบมากที่สุด คำตอบที่ได้รับได้ถูกนำไปแปลงเป็นคะแนน เด็กแต่ละคนได้รับการสัมภาษณ์ในลักษณะเดียวกันนี้เป็นจำนวนสองครั้ง แต่ละครั้งมีช่วงเวลาห่างกันประมาณ 1 - 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยนำคะแนนจากการสัมภาษณ์ทางสังคมมิติทั้งสองครั้งมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นได้ปรากฏว่า อยู่ในระดับกลาง ($r = .62$) ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นที่นิยมในหมู่เพื่อนของเด็ก ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับอายุและเพศของเด็ก มีแนวโน้มสำหรับเด็กทั้งสองเพศว่า จะชอบเพื่อนที่เป็นเพศเดียวกันกับตนเอง และจะไม่

ชอบเพื่อนที่เป็นเพศตรงข้าม การให้การยอมรับเลี้ยงดู และการพึ่งพาของเด็กับเด็กด้วยกัน มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับสถานภาพทางสังคมมิติ แต่การพึ่งพาผู้ใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคมมิติ

รูบิน (Rubin. 1972 : 364) ได้ยืนยันสมมติฐานของ เพียเจต์ (Piaget) ที่ว่าเด็กที่สามารถคำนึงถึงความคิดของผู้อื่นในระหว่างที่มีการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ จะเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมากกว่าเด็กในวัยเดียวกันที่ยึดตนเองเป็นจุดศูนย์กลาง โดยการวิจัยเพื่อศึกษาเด็กชาย 10 คน เด็กหญิง 10 คน ของนักเรียนชั้นอนุบาล เกรตสอง เกรตสี่ และ เกรตหกที่มีฐานะเศรษฐกิจปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยใช้เทคนิคทางสังคมมิติวัดเด็กทีละคน โดยให้เด็กเลือกเพื่อนที่ใช้เวลาส่วนมากเล่นด้วยในเวลาของการเล่นอิสระ เรียงลำดับมากไปหาน้อยสามคน และใช้เครื่องมือวัดการยึดตัวเองเป็นจุดศูนย์กลางด้านการสื่อสารของ กลุคส์เบิร์ก และครอสส์ (Glucksberg and Krauss) ในปี 1967 ผลการวิจัยปรากฏว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการสื่อสารของเด็กอนุบาลกับเด็กเกรตสองสัมพันธ์กับความนิยมของเพื่อน ส่วนของเด็กเกรตสี่และหกไม่สัมพันธ์กัน และเมื่อใช้เทคนิคทางสถิติตัดไอคิวออกแล้ว ความนิยมของเพื่อนและการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางในเด็กอนุบาลและเกรตสองก็ยังสัมพันธ์กัน ผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยชี้ให้เห็นว่าเด็กที่เข้าใจความคิดของผู้อื่นจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กเป็นที่นิยมของเพื่อน

วูด (Wood. 1977 : 4837) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นที่ยอมรับของสังคมกับการมีอำนาจในสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาลในโรงเรียนเอกชน จำนวน 25 คน แยกออกเป็นชาย 15 คน หญิง 10 คน ที่ใช้ภาษาพูดและฐานะเศรษฐกิจเดียวกัน โดยสังเกตพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนในช่วงที่เด็กเลือกทำกิจกรรมด้วยตัวเอง สังเกตเด็กหลายครั้งรวมคนละ 120 นาที เพื่อศึกษาอำนาจทางสังคม ส่วนการยอมรับเพื่อนใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยใช้รูปภาพเพื่อทำสังคมมิติ ผลปรากฏว่าพฤติกรรมการมีอำนาจในสังคมที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ได้แก่ การเป็นผู้นำและผู้ตามในกลุ่มเพื่อน การสวมบทบาทเล่นเป็นผู้ใหญ่ การแสดงออกทั้งรักเพื่อนและเป็นศัตรูกับเพื่อน การแสดงความภาคภูมิใจต่อเพื่อน และการแสดงออกทั้งรักและเป็นศัตรูกับผู้ใหญ่ ส่วนพฤติกรรมที่ไม่มีความสัมพันธ์กันกับการยอมรับของเพื่อน ได้แก่

การประจบผู้ใหญ่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ การใช้ผู้ใหญ่เป็นทางทำให้เกิดอำนาจ และการแข่งขันกับกลุ่มเพื่อน

ก๊อตต์แมน ก็อนโซ และรัสมุสเซน (Gottman, Gonso and Rasmussen. 1975 : 709 - 718) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะต่าง ๆ ทางสังคม และความเป็นที่นิยมของเพื่อน โดยได้ศึกษากับเด็กเกรดสามและเกรดสี่ จำนวน 198 คนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีรายได้ระดับกลางและระดับต่ำ ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเพื่อน สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และระดับชั้น ได้รับการวิเคราะห์เท่ากับ $2 \times 2 \times 2$ ตัวแปรตามอีกสองชุด คือ

1) ทักษะทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรหลายตัว เช่น ความสามารถในการแสดงบทบาท และ

2) ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมภายในห้องเรียน คณะผู้วิจัยใช้ระบบของการสังเกตในสถานการณ์ที่เป็นธรรมชาติจริง ๆ ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่เป็นที่นิยมของเพื่อนกับเด็กที่ไม่เป็นที่นิยมของเพื่อนทั้งสองมีความรู้เกี่ยวกับการผูกมิตรแตกต่างกัน โดยเด็กซึ่งเป็นที่นิยมของเพื่อนจะมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวดีกว่า ในห้องเรียนเด็กซึ่งเป็นที่นิยมจะให้และจะได้รับการเสริมแรงทางบวกมากกว่าเด็กซึ่งไม่เป็นที่นิยม และจะใช้เวลานั่งฟังกลางวัน

แลดด์ และโอเดน (Ladd and Oden. 1979 : 402 - 408) ได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน กับความคิดเกี่ยวกับการช่วยเหลือของเด็ก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นเด็กเกรดสามและเกรดห้า จำนวน 35 คน และ 33 คน ตามลำดับ เด็กแต่ละคนได้รับการสอบวัดทางสังคมมิติสามลักษณะ คือแบบสอบถามด้วยการให้เด็กแต่ละคนตอบว่าชอบเล่น และชอบทำงานกับเพื่อนแต่ละคนมากน้อยเพียงใด แบบที่ให้เด็กเสนอชื่อเพื่อนที่คิดว่าดีที่สุดมาสามคน และแบบมาตราส่วนประมาณค่า หลังจากนั้นเด็กแต่ละคนได้รับการสัมภาษณ์อีกครั้ง โดยผู้วิจัยจะให้เด็กดูภาพการ์ตูนเป็นชุดจำนวนสามชุด แต่ละชุดประกอบด้วยภาพการ์ตูนสองภาพ ภาพการ์ตูนแต่ละชุดมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเด็กที่ถูกเพื่อนกลั่นแกล้ง ถูกเพื่อนล้อเลียน และมีปัญหาในการทำงานที่ครูได้มอบหมาย ในการสัมภาษณ์ครั้งแรกผู้วิจัยจะให้เด็กตอบในฐานะที่เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือว่าเขาจะช่วยเหลือเด็กในภาพอย่างไร ส่วนครั้งที่สองเด็กจะตอบใน

ฐานะที่เขาต้องการความช่วยเหลือว่า ถ้าเขามีปัญหาเหมือนกับเด็กในภาพ เขาต้องการให้เพื่อนช่วยเหลือเขาอย่างไรบ้าง หลังจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ให้เด็กบอกชื่อเพื่อนที่คิดว่าจะช่วยเหลือได้ดีที่สุดในแต่ละสถานการณ์ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเกี่ยวกับการช่วยเหลือของเด็กจำแนกออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ถึง 13 ประเภท จากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พบว่าคุณพบว่า เด็กที่มีความคิดในการช่วยเหลือที่แปลกออกไปจากความคิดของเพื่อน ๆ มากขึ้น จะได้รับการประมาณค่าทางสังคมมิติจากเพื่อนร่วมชั้นทั้งเพศหญิงและเพศชายน้อยลง และเด็กที่มีความคิดในการช่วยเหลือที่ยืดหยุ่นคือคิดช่วยเหลือในหลาย ๆ วิธี จะได้รับการประมาณค่าทางสังคมมิติจากเพื่อนร่วมชั้นที่เป็นเพศหญิงมากขึ้น นอกจากนั้นผลการวิจัยยังพบว่า การให้เสนอชื่อเพื่อนที่ช่วยเหลือได้ดีที่สุดนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการวัดทางสังคมมิติในลักษณะอื่น อีกด้วย

แลดด์ (Ladd. 1981 : 171 - 178) ได้ศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของเด็กที่ได้รับการยอมรับต่ำ และการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนอันเป็นผลมาจากวิธีการเรียนรู้ทางสังคมและการฝึกทักษะทางสังคม ในการศึกษาดังนี้แลดด์ได้ใช้เทคนิคทางสังคมมิติสลับวัดกับเด็กเกรดสาม หลังจากนั้นก็ทำการสังเกตทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นทักษะที่กำหนดเป็นเป้าหมายเอาไว้แล้วล่วงหน้า เด็ก 36 คนที่คะแนนต่ำจากการทดสอบทางสังคมมิติ และจากการสังเกต ได้ถูกกำหนดอย่างเดาสุ่มให้เข้ากลุ่มทดลอง กลุ่มหนึ่งกลุ่มใดในสามกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย หนึ่ง กลุ่มที่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคม สอง กลุ่มที่ได้รับการควบคุมความสนใจ และสาม กลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างใดเลย เด็กในกลุ่มแรกได้รับการฝึกทักษะทางสังคมสามอย่างคือ ทักษะในการถามคำถาม ทักษะในการเป็นผู้นำ และทักษะในการให้การสนับสนุนแก่เพื่อน หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการทดลองแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคทางสังคมมิติ และเทคนิคการสังเกตมาวัดอีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นก็ทำการติดตามผลของการทดลอง ผลการทดลองพบว่า เด็กในกลุ่มที่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคมนั้น มีคะแนนทักษะสองในสามอย่างเพิ่มขึ้นจากเดิม ในขณะที่เด็กในกลุ่มควบคุมยังคงได้คะแนนเท่า ๆ เดิม หรือมีแนวโน้มว่าจะลดน้อยลงกว่าเดิมด้วยซ้ำ นอกจากนี้ยังพบอีกด้วยว่า เด็กที่ได้รับการฝึกหัดทักษะทางสังคมนั้นได้รับการยอมรับจากเพื่อนมาก และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมากกว่าเด็กกลุ่มอื่น

แอสเชอร์ ไฮเมล และเรนเชอร์ (Asher, Hymel and Renshaw. 1984: 1436 - 1464) ได้ทำการวิจัยเพื่อมุ่งศึกษาว่า เด็กซึ่งเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมชั้นน้อยที่สุดนั้นจะมีความรู้สึกโดดเดี่ยวหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นเด็กระดับเกรดสามถึงเกรดหก จำนวน 522 คน แต่มีอยู่ 16 คนที่ให้ข้อมูลในการจัดความรู้สึกโดดเดี่ยวไม่ครบ ฉะนั้นจึงคงมีกลุ่มตัวอย่างจริง 506 คน ซึ่งจำแนกเป็นเด็กหญิง 243 คน และเด็กชาย 263 คน เด็กเหล่านี้มาจาก 20 ห้องเรียนของโรงเรียนสองแห่ง คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ใช้วัดความรู้สึกโดดเดี่ยว และความรู้สึกไม่พอใจทางสังคมมาให้เด็กตอบ แบบสอบถามลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าห้าคะแนน จำนวน 24 ข้อ อีกสองสัปดาห์ต่อมา ผู้วิจัยได้ทำการสอบวัดทางสังคมมิติของเด็กในสองลักษณะคือ 1) การให้เด็กบอกชื่อเพื่อนที่ดีที่สุดสามคน และ 2) การให้เด็กประมาณค่าว่าต้องการเล่นกับเพื่อนมากน้อยเพียงใด จากหนึ่งถึงห้าสเกล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า เด็กกว่าร้อยละสิบรายงานว่าตนเองรู้สึกโดดเดี่ยวและไม่พอใจทางสังคม ความรู้สึกโดดเดี่ยวของเด็กมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางสังคมมิติของเด็ก กล่าวคือ เด็กที่มีสถานภาพทางสังคมมิติต่ำ มีแนวโน้มว่าจะรู้สึกโดดเดี่ยวและไม่พอใจทางสังคมมากกว่าเด็กที่มีสถานภาพทางสังคมสูง นอกจากนั้นการวิจัยยังพบอีกว่า ความรู้สึกโดดเดี่ยวและสถานภาพทางสังคม มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กพอสมควร

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในการช่วยเหลือ และการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนที่ได้กล่าวมาข้างต้น ยังไม่พบงานวิจัยที่มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมในการช่วยเหลือ กับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนโดยตรง แต่มีงานวิจัยในต่างประเทศแสดงให้เห็นว่า ความคิดเกี่ยวกับการช่วยเหลือมีความสัมพันธ์กับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน พฤติกรรมการช่วยเหลือมีความสัมพันธ์กับการยึดตนเป็นศูนย์กลาง และการยอมรับของเพื่อนมีความสัมพันธ์กับการยึดตนเป็นศูนย์กลาง นอกจากนี้เอกสารและงานวิจัยส่วนใหญ่ที่รวบรวมมา ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การให้ การปลอบใจ ฯลฯ และในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งที่สำคัญได้แก่ การช่วยเหลือที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มเอง การช่วยเหลือที่เด็กทำตามคำขอร้องของผู้อื่น และจากผลการวิจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนบ่อยครั้ง ทั้งที่เป็นการ

ช่วยที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง และที่เกิดจากการขอร้อง โดยบุคคลอื่นน่าจะเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมาก และเด็กที่ช่วยเหลือเพื่อนน้อยก็น่าจะเป็นที่ยอมรับของเพื่อนน้อย และจากความเชื่อดังกล่าวจึง ได้ตั้งเป็นสมมติฐานเพื่อทำการทดสอบดังนี้

3. สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

การช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการริเริ่มของตนเองร่วมกับการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการถูกขอร้อง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสังเกต (Observational Studies) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามหัวข้อต่อไปนี้

การกำหนดกลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่สองของศูนย์ฝึกอบรมเด็กปฐมวัยลาดพร้าว เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2531 จำนวน 176 คน จากห้าห้องเรียน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างกระทำโดยวิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มาหนึ่งห้องเรียน ซึ่งได้เด็กเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ 34 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. พฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง (X_1)
2. พฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการขอร้องของเพื่อน (X_2)

ตัวแปรตาม ได้แก่ การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน (Y)

เทคนิคและวิธีการวัดตัวแปร

ในการวัดตัวแปรอิสระและตัวแปรตามใช้เทคนิคและวิธีการที่แตกต่างกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การวัดตัวแปรอิสระ ใช้เทคนิคการสังเกต ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานสองขั้น ดังนี้

1. ขั้นทดลองสังเกตพฤติกรรมเป้าหมาย เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยจากงานวิจัยของ บาร์ทาล ราวิฟ และ โกลด์เบิร์ก (Bar - Tal Raviv and Goldberg, 1982 : 396 - 402) เป็นแนวทาง ดังนั้นจึงทดลองสังเกตพฤติกรรมเป้าหมายเหล่านี้ เพื่อศึกษาว่าพฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อนของเด็กไทยนั้นประกอบด้วยพฤติกรรมอะไรบ้าง และสามารถสังเกตพฤติกรรมการช่วยเหลือที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มกับพฤติกรรมที่เด็กถูกขอร้องให้ แสดงออกมาได้ชัดเจนหรือไม่ พฤติกรรมต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ในขั้นนี้ ได้นำไปใช้เป็นกรอบของการวิจัยครั้งนี้ และใช้เป็นแนวทางเพื่อชี้แจงให้ผู้ช่วยผู้วิจัย เข้าใจถึงวิธีการสังเกต และการจดบันทึกพฤติกรรมในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ขั้นทดลองสังเกตพฤติกรรมเป้าหมายมีวิธีการดำเนินการต่อไปนี้

1.1 ทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยขออนุญาตจากผู้บริหารศูนย์ฝึกอบรมเด็กลาดพร้าว เพื่อเข้าไปศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยเข้าไปช่วยเหลือครูพี่เลี้ยงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางช่วงเวลา เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับเด็กไว้ก่อนเป็นเวลานานหนึ่งสัปดาห์ สัปดาห์ที่สองผู้วิจัยเริ่มสังเกตพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยใช้รูปแบบพฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อนของเด็กปฐมวัยจากงานวิจัยของ บาร์ทาล ราวิฟ โกลด์เบิร์กเป็นแนวทางเพื่อศึกษาพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย ในศูนย์ฝึกอบรมเด็กลาดพร้าว แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาสร้างแบบสังเกตพฤติกรรม

1.2 หลังจากทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นเวลานานหนึ่งสัปดาห์แล้ว ผู้วิจัยดำเนินการต่อไปนี้

1.2.1 นำเอาพฤติกรรมความช่วยเหลือที่ได้บันทึกลงไว้ในตารางมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการจัดเอาพฤติกรรมที่คล้ายกันเข้าอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ผู้วิจัยได้จัดพฤติกรรมความช่วยเหลือออกเป็นกลุ่ม ๆ ไว้ล่วงหน้า ดังนี้

ด้านการแบ่งปัน ประกอบด้วยพฤติกรรมสามกลุ่ม คือ

1. การแบ่งปันของกิน
2. การแบ่งปันของใช้
3. การแบ่งปันของเล่น

ด้านการให้ ประกอบด้วยพฤติกรรมสามกลุ่ม คือ

1. การให้ของกิน
2. การให้ของใช้
3. การให้ของเล่น

ด้านการช่วย ประกอบด้วยพฤติกรรมสองกลุ่ม คือ

1. การช่วยด้วยคำพูด
2. การช่วยด้วยการกระทำ

ด้านปลอบใจ ประกอบด้วยพฤติกรรม 2 กลุ่ม คือ

1. การปลอบใจด้วยคำพูด
2. การปลอบใจด้วยการกระทำ

1.2.2 รวบรวมพฤติกรรมความช่วยเหลือเพื่อนเป็นกลุ่มต่าง ๆ เอาไว้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการอธิบายชี้แจงให้แก่ผู้ช่วยผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจก่อนทำการสังเกต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจริงในโอกาสต่อไป

1.2.3 นำเอาพฤติกรรมความช่วยเหลือที่ได้จัดไว้เป็นกลุ่มต่างๆ มาสร้างเป็นแบบสังเกตพฤติกรรม ซึ่งมีลักษณะดังนี้

การสังเกตครั้งที่

ชื่อ ห้อง

ช่วงเวลาที่สังเกต วัน เดือน ปี ที่สังเกต

ขอบเขตพฤติกรรม	รายการพฤติกรรม	ริเริ่มเอง	ถูกขอร้อง
ด้านการแบ่งปัน	การแบ่งปันของกิน การแบ่งปันของใช้ การแบ่งปันของเล่น		
ด้านการให้	การให้ของกิน การให้ของใช้ การให้ของเล่น		
ด้านการช่วย	การช่วยด้วยคำพูด การช่วยด้วยการกระทำ		
ด้านการปลอบใจ	การปลอบใจด้วยคำพูด การปลอบใจด้วยการกระทำ		
รวม			

ผู้สังเกต

2. ทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจริง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเชื่อมั่นได้สูง ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยอีกหนึ่งคนร่วมกันสังเกตพฤติกรรมของเด็กคนเดียวกันในช่วงเวลาเดียวกัน โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือครูพี่เลี้ยงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางวิชาเป็นเวลาวันละ 30 นาที จนกระทั่งการศึกษาค้างชั้นสิ้นสุด และใช้เวลาในช่วงกิจกรรมการเล่นอย่างอิสระ เข้าและบ่าย และเวลาที่เด็กเล่นหรือพักผ่อนช่วงเช้าก่อนเข้าห้องเรียน พักกลางวัน และบ่ายก่อนกลับบ้าน ทำการสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อนของเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เด็กแต่ละคนจะได้รับการสังเกตพฤติกรรมครั้งละ 10 นาที รวมห้าครั้ง แต่ละครั้งใช้เวลาห่างกัน โดยเริ่มสังเกตจากเด็กคนที่หนึ่งและต่อไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงคนสุดท้ายของห้อง เสร็จแล้วจึงกลับมาทำการสังเกตในครั้งที่สอง ครั้งที่สาม ครั้งที่สี่ และครั้งที่ห้าต่อไป

๕ การสังเกตกระทำโดยให้เด็กมีปฏิริยาตอบโต้ต่อเทคนิคและวิธีการสังเกตให้น้อยที่สุด และการสังเกตพฤติกรรมกระทำเป็นรายบุคคล โดยสังเกตว่าในช่วง 10 นาที เด็กที่ถูกสังเกตแสดงพฤติกรรมช่วยเหลืออะไรบ้าง และแสดงออกมาเพราะตัวเองเป็นคนริเริ่มหรือเพราะถูกเพื่อนขอร้อง เมื่อสังเกตได้แล้วผู้สังเกตได้ขีดรอยคะแนน (/) ลงในแบบบันทึกพฤติกรรมตามอันดับ (Categories) ของพฤติกรรมที่ได้กำหนดเอาไว้ล่วงหน้า โดยขีด / หนึ่งขีดต่อการแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือออกมาให้เห็นหนึ่งครั้ง และเมื่อสังเกตครบ 10 นาทีแล้ว ผู้สังเกตทั้งสองทำการสังเกตพฤติกรรมของเด็กคนต่อไปทันที สำหรับการสังเกตนั้นได้กำหนดเป็นแผนการสังเกตไว้ดังนี้ ๕

ตาราง 1 แผนการสังเกตพฤติกรรม

ครั้งที่	เข้าก่อนเข้า โรงเรียน	เล่นอิสระเข้า	พักกลางวัน	เล่นอิสระบ่าย	เย็นก่อน กลับบ้าน
----------	--------------------------	---------------	------------	---------------	----------------------

คนที่

1	1-2-3	4-5-6	7-8-9	10-11-12	13-14-15
2	16-17-18	19-20-21	22-23-24	25-26-27	28-29-30
3	31-32-33	34	1-2-3	4-5-6	7-8-9
4	10-11-12	13-14-15	16-17-18	19-20-21	22-23-24
5	25-26-27	28-29-30	31-32-33	34	1-2-3
6	4-5-6	7-8-9	10-11-12	13-14-15	16-17-18
7	19-20-21	22-23-24	25-26-27	28-29-30	31-32-33
8	34	1-2-3	4-5-6	7-8-9	10-11-12
9	13-14-15	16-17-18	19-20-21	22-23-24	25-26-27
10	28-29-30	31-32-33	34	1-2-3	4-5-6
11	7-8-9	10-11-12	13-14-15	16-17-18	19-20-21
12	22-23-24	25-26-27	28-29-30	31-32-33	34

การวัดตัวแปรตาม ในการวัดการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ซึ่งเป็นตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้ แอชเชอร์ และคนอื่น ๆ (Asher and others. 1979 : 443) ได้อธิบายไว้ว่า มีเทคนิคทางสังคมมิติ (Sociometric Techniques) ที่มีผู้นิยมนำมาใช้วัดตัวแปรดังกล่าวกันมากอยู่สองเทคนิค คือ

1. การให้เสนอชื่อเพื่อน (Peer Nomination) วิธีนี้จะขอให้เด็กแต่ละคนบอกชื่อเพื่อนที่ชอบมากที่สุดหรือที่ชื่อน้อยที่สุดตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เช่น ให้บอกชื่อเพื่อนที่อยากจะเล่นด้วยมากที่สุดมาสามคน หรือให้บอกชื่อเพื่อนที่อยากจะนั่งใกล้มากที่สุดมาสามคน คะแนนที่เด็กจะได้รับจากการวัดด้วยเทคนิคนี้ ขึ้นอยู่กับจำนวนครั้งที่เขาได้รับการเสนอชื่อจากเพื่อนทุกคนในชั้นรวมกัน

2. การใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วิธีนี้ผู้วิจัยจะขอให้เด็กแต่ละคนประมาณค่าโดยใช้มาตราส่วนของลิเคิร์ต (Likert - Type Scale) ว่าเขาชอบเพื่อนของเขาแต่ละคนเพียงใดตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ เช่น ให้บอกว่าชอบเล่นหรือชอบทำงานร่วมกับเพื่อนแต่ละคนมากน้อยเพียงใด มาตราส่วนที่ใช้มักจะเป็นชอบมาก ชอบน้อย และไม่ชอบ แต่ละมาตราจะมีการให้น้ำหนักเป็นคะแนนกำกับไว้ เช่น ชอบมากให้ 3 คะแนน ชอบน้อยให้ 2 คะแนน ไม่ชอบให้ 1 คะแนน คะแนนที่เด็กจะได้รับจากการวัดด้วยเทคนิคนี้ก็คือ คะแนนตามมาตราส่วนที่เขาได้รับจากการประมาณค่าของเพื่อนทุกคนรวมกัน

อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับเทคนิคการวัดตัวแปรการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนดังกล่าวทั้งสองเทคนิคนี้ มีประเด็นที่ควรจะต้องได้รับการพิจารณา ดังนี้

1. งานวิจัยจำนวนมากแสดงให้เห็นว่า วิธีการให้เสนอชื่อเมื่อนำมาใช้กับเด็กปฐมวัยมีความเชื่อมั่นได้ (Reliability) ในระดับที่ยังไม่น่าพอใจ และวิธีใช้มาตราส่วนประมาณค่ามีความเชื่อมั่นได้สูงกว่าวิธีการให้เสนอชื่อเพื่อน (Asher and others. 1979 : 443 - 444)

2. จากการวิเคราะห์ของเกรสแฮม (Gresham. 1981 : 391) แสดงให้เห็นว่า เทคนิคทั้งสองดังกล่าววัดลักษณะที่แตกต่างกัน โดยที่วิธีการเสนอชื่อเพื่อนจะช่วยให้ทราบว่าเด็กคนใดบ้างที่เป็นเพื่อนที่ดีที่สุด แต่ไม่สามารถบอกให้ทราบถึงการยอมรับ

โดยทั่วไปในกลุ่มของเพื่อนได้ ส่วนวิธีใช้มาตราส่วนประมาณค่าจะแสดงให้เห็นการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนโดยทั่วไป แต่อาจบอกไม่ได้ว่าใครเป็นเพื่อนเล่นที่ดีที่สุด ผู้ที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันนี้ยังมีอีกหลายคน อาทิเช่น แอชเชอร์ และเทย์เลอร์ (Asher and Tayler. 1983 : 238) เกรสแฮม และ เน็กเกิล (Gresham and Nagel. 1980 : 718 - 729)

จากประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ในการวัดตัวแปรการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนนั้น วิธีการใช้มาตราส่วนประมาณค่าจะเป็นวิธีที่มีความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่นได้สูงกว่าวิธีการให้เสนอชื่อเพื่อน ฉะนั้นเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเอาวิธีการใช้มาตราส่วนประมาณค่ามาใช้วัดการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนซึ่งเป็นตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้

อนึ่ง เนื่องจากว่าเด็กปฐมวัยยังมีข้อจำกัดทางด้านภาษา โดยเฉพาะทักษะทางการอ่านและเขียนอยู่มาก การใช้แบบสอบถามและให้เด็กแต่ละคนตอบด้วยการขีดเครื่องหมายลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกจริง ๆ เหมือนกับแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่าที่ใช้กันทั่วไปนั้นคงทำไม่ได้ ผู้วิจัยจึงได้เอาวิธีการของ มัวร์ (Moore. 1964 : 519 - 524) มาประยุกต์ใช้ดังนี้

1. ผู้วิจัยถ่ายภาพเด็กทุกคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เอาไว้คนละหนึ่งภาพโดยการถ่ายภาพได้ชัดหลัก ดังนี้

๑. 1.1 ถ่ายภาพครึ่งตัวใบหน้าตรงของเด็กอย่างชัดเจน แสดงอารมณ์ปกติ เพื่อไม่ให้มีอิทธิพลต่อการประมาณค่าของเพื่อน ๆ และง่ายต่อการจดจำ

1.2 ภาพที่ถ่ายเป็นภาพที่ไม่แสดงให้เห็นว่า เด็กกำลังทำกิจกรรมหรือเล่นอะไรอยู่ เพื่อตัวกิจกรรมหรือสิ่งที่เห็นในรูปไม่มีอิทธิพลต่อการประมาณค่าของเด็ก

1.3 ภาพที่ถ่ายเป็นภาพสีขนาด 3 x 5 นิ้ว เท่ากันหมด

2. เรียกเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างไปสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล การสัมภาษณ์กระทำเหมือนกันทุกคน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีนักเรียนที่มาเรียนเป็นประจำสม่ำเสมอจำนวน 34 คน ในการสัมภาษณ์นักเรียนแต่ละคนได้รับการสัมภาษณ์สองครั้ง โดยครั้งแรกเป็นการสัมภาษณ์เพื่อประเมินภาพจำนวน 17 ภาพ และครั้งที่สองจะประเมิน

ภาพที่เหลืออยู่อีก 17 ภาพ และการประเมินภาพครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 จะทำให้
เสร็จสิ้นภายในวันเดียว ภาพถ่ายที่ใช้ในการประเมินได้นำมาสลับชุดกันดังตารางสัมภาษณ์
ต่อไปนี้ *

ตาราง 2 แผนการสัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์	คนที่ถูกสัมภาษณ์	คนที่ถูกประเมินครั้งแรก	คนที่ถูกประเมินครั้งที่สอง
1	1	$S_2 - S_{17}$	$S_{18} - S_{34}$
	2	$S_{18} - S_{34}$	$S_1, S_3 - S_{17}$
	3	$S_{17} - S_4, S_2 - S_1$	$S_{34} - S_{18}$
2	4	$S_{34} - S_{18}$	$S_{17} - S_6, S_3 - S_1$
	5	$S_1 - S_4, S_8 - S_{17}$	$S_{18} - S_{34}$
	6	$S_{18} - S_{34}$	$S_1 - S_5, S_7 - S_{17}$
3	7	$S_{17} - S_8, S_6 - S_1$	$S_{18} - S_{34}$
	8	$S_{18} - S_{34}$	$S_{17} - S_9, S_7 - S_1$
	9	$S_1 - S_8, S_{10} - S_{17}$	$S_{18} - S_{34}$
4	10	$S_{18} - S_{34}$	$S_1 - S_9, S_{11} - S_{17}$
	11	$S_{17} - S_{12}, S_{10} - S_1$	$S_{34} - S_{18}$
	12	$S_{34} - S_{18}$	$S_{17} - S_{13}, S_{11} - S_1$
5	13	$S_1 - S_{12}, S_{14} - S_{17}$	$S_{18} - S_{34}$
	14	$S_{18} - S_{34}$	$S_1 - S_{15}, S_{13} - S_1$
	15	$S_{17} - S_{16}, S_{14} - S_1$	$S_{34} - S_{18}$

ตาราง 2 (ต่อ)

วันที่สัมภาษณ์	คนที่ถูกสัมภาษณ์	คนที่ถูกประเมินครั้งแรก	คนที่ถูกประเมินครั้งที่สอง
6	16	$S_{34} - S_{18}$	$S_{17}, S_{18} - S_1$
	17	$S_1 - S_{16}$	$S_{18} - S_{34}$
	18	$S_{19} - S_{34}$	$S_1 - S_{17}$
7	19	$S_{17} - S_1$	$S_{34} - S_{20}, S_{18}$
	20	$S_{34} - S_{21}, S_{19} - S_{18}$	$S_{17} - S_1$
	21	$S_1 - S_{17}$	$S_{18} - S_{20}, S_{22} - S_{34}$
8	22	$S_{18} - S_{21}, S_{23} - S_{34}$	$S_1 - S_{17}$
	23	$S_{17} - S_1$	$S_{34} - S_{24}, S_{22} - S_{18}$
	24	$S_{34} - S_{25}, S_{23} - S_{18}$	$S_{17} - S_1$
9	25	$S_1 - S_{17}$	$S_{18} - S_{24}, S_{26} - S_{34}$
	26	$S_{18} - S_{25}, S_{27} - S_{34}$	$S_1 - S_{18}$
	27	$S_{17} - S_1$	$S_{34} - S_{26}, S_{26} - S_{18}$
10	28	$S_{34} - S_{29}, S_{27} - S_{18}$	$S_{17} - S_1$
	29	$S_1 - S_{17}$	$S_{18} - S_{28}, S_{30} - S_{34}$
	30	$S_{18} - S_{29}, S_{31} - S_{34}$	$S_1 - S_{17}$
11	31	$S_{17} - S_1$	$S_{34} - S_{32}, S_{30} - S_{18}$
	32	$S_{34} - S_{33}, S_{31} - S_{18}$	$S_{17} - S_1$
	33	$S_1 - S_{17}$	$S_{18} - S_{32}, S_{34}$
12	34	$S_{33} - S_{18}$	$S_{17} - S_1$

หมายเหตุ S_1 หมายถึง เด็กคนที่

❖ 3. ผู้วิจัยหยิบรูปของเพื่อนร่วมห้องของเด็กที่เข้ามาสัมภาษณ์ให้ดู ครึ่งละหนึ่งภาพ และเริ่มด้วยการถามว่า "หนูบอกครูซิว่าคนนี้ชื่ออะไร" หรือ "หนูจำคนนี้ได้ไหมว่าชื่ออะไร" จุดมุ่งหมายก็เพื่อดึงความสนใจของเด็กให้เข้าสู่สถานการณ์การสัมภาษณ์นั่นเอง จากนั้นผู้วิจัยจะถามเด็กด้วยการถามที่เหมือนกันทุกครึ่งและทุกคนว่า

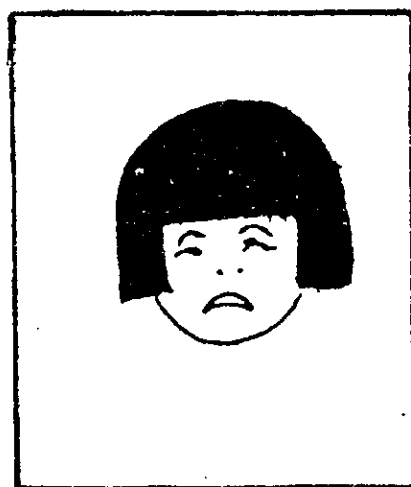
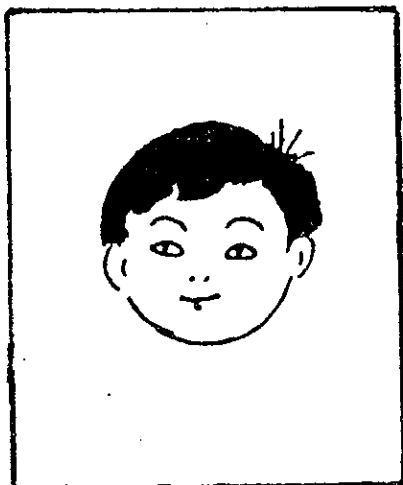
"ถ้าให้หนูเล่นกับ ... (ชื่อเด็กในภาพ) หนูอยากจะทำหน้าอย่างไร" แล้วให้เด็กตอบด้วยการเลือกบัตรรูปภาพหน้าคนขึ้นมาหนึ่งใบจากทั้งหมดสามใบที่วางอยู่บนโต๊ะต่อหน้าเด็ก บัตรแต่ละใบมีขนาดเท่ากัน เป็นหน้าคนที่แสดงถึงอารมณ์แตกต่างกัน ดังนี้

บัตรใบที่หนึ่ง เป็นภาพวาดใบหน้ายิ้มแสดงอารมณ์พึงพอใจหรือชอบใจ

บัตรใบที่สอง เป็นภาพวาดใบหน้าที่ปกปิดอารมณ์ วางเฉยไม่แสดงอาการ ดีใจ ชอบใจ หรือเบื่อหน่าย ไม่พอใจ

บัตรใบที่สาม เป็นภาพวาดใบหน้าเบะ แสดงอาการเบื่อหน่ายหรือไม่ชอบ

อนึ่ง บัตรเหล่านี้อยู่สองชุด ถ้าเด็กที่ตอบเป็นเด็กผู้ชาย ผู้วิจัยวางบัตรที่มีภาพวาดเป็นใบหน้าของ เด็กผู้ชาย และถ้าเด็กที่ตอบเป็นเด็กหญิงก็วางบัตรที่มีภาพวาดเป็น หน้าของเด็กหญิง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

4. ในการตอบคำถาม ผู้วิจัยกำหนดให้เด็กตอบด้วยการชี้นิ้วไปที่บัตร และ ผู้วิจัยลงรหัสให้คะแนนการตอบของเด็กเอาไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวัดตัวแปรอิสระสองตัวด้วยการสังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนของเด็กนั้น ผู้วิจัยดำเนินการร่วมกับผู้ช่วยผู้วิจัยอีกคนหนึ่ง โดยผู้วิจัยได้วางหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่มาทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้วิจัยไว้ว่า จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางการศึกษา เมื่อคัดเลือกได้แล้วผู้วิจัยได้เรียกผู้ช่วยผู้วิจัยมาชี้แจงให้เข้าใจถึงวิธีการสังเกตและการจดบันทึกพฤติกรรม พร้อมกับนำตัวอย่างพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนที่ได้รวบรวมเอาไว้เป็นหมวดหมู่ในตอนต้นมาให้ดูประกอบด้วย จากนั้นให้ผู้ช่วยผู้วิจัยได้ทำการทดลองสังเกต และบันทึกพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนของเด็กพร้อมกับผู้วิจัย โดยให้สังเกตเด็กกลุ่มเดียวกันและสังเกตในช่วงเวลาเดียวกันกับผู้วิจัย เสร็จแล้วนำผลการบันทึกพฤติกรรมของผู้วิจัยและของผู้ช่วยผู้วิจัย มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นได้ระหว่างผู้สังเกต (Interobserver Reliability) โดยดูจากค่าร้อยละแห่งความสอดคล้อง (Percentage of Agreement) ปรากฏว่าการบันทึกพฤติกรรมของผู้ช่วยผู้วิจัยตรงกับของผู้วิจัยถึงร้อยละ 90 จึงถือว่าผู้ช่วยผู้วิจัยมีความเข้าใจในการบันทึกพฤติกรรมดีแล้ว จึงได้ให้ทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมจริงต่อไป

ส่วนในการวัดตัวแปรตามด้วยการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเองแต่เพียงผู้เดียว

การจัดกระทำข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการวัดตัวแปรอิสระ เนื่องจากในการวัดตัวแปรอิสระทั้งสองตัวนั้นใช้วิธีการสังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมร่วมกันสองคน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ดังนั้น หลังจากที่ได้ทำการสังเกตพฤติกรรมของเด็กครบทั้งสามรอบแล้ว ได้นำเอา

จำนวนความถี่ของพฤติกรรมที่เด็กแต่ละคนได้แสดงออกมาให้เห็นแต่ละครั้ง รวมเข้าด้วยกัน หลังจากนั้นก็นำมาหาความถี่ของพฤติกรรมโดยเฉลี่ยของเด็กแต่ละคน ด้วยการนำเอาข้อมูลที่ได้จากการสังเกตของผู้วิจัยกับผู้ช่วยผู้วิจัยรวมเข้าด้วยกันแล้วหารด้วยสอง

2. ข้อมูลที่ได้จากการวัดตัวแปรตาม ผู้วิจัยได้กำหนดค่าน้ำหนักคะแนนให้กับบัตรแต่ละใบที่ใช้แทนคำตอบของเด็กเอาไว้ ดังนี้

บัตรที่มีภาพวาดเป็นใบหน้ายิ้ม ให้ 3 คะแนน

บัตรที่มีภาพวาดเป็นใบหน้าปกติ ให้ 2 คะแนน

บัตรที่มีภาพวาดเป็นใบหน้าแสดงอาการไม่พอใจ ให้ 1 คะแนน

คะแนนรวมที่เด็กแต่ละคนได้รับจากการประมาณค่าของเพื่อนร่วมห้อง คือ คะแนนที่แสดงให้เห็นถึงปริมาณการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรอิสระอยู่สองตัวและตัวแปรตามหนึ่งตัว จะเน้นการทดสอบสมมติฐานทางสถิติจึงใช้เทคนิคการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คูณ (Multiple Correlation) โดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบขั้นตอน (Stepwise Method) ซึ่งในการวิเคราะห์ได้กำหนดความมีนัยสำคัญไว้ที่ระดับ .05

การวิเคราะห์กระทำโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นลำดับดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (Intercorrelation) ระหว่างการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน การช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง และการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการขอร้องของเพื่อน

2. ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์อันดับสองตัวแปรอิสระสองตัว คือ การช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง และการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการขอร้องของเพื่อน กับตัวแปรตาม คือ การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

3. ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (Intercorrelation) ระหว่างการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน การแบ่งปันสิ่งของแก่เพื่อน การให้สิ่งของแก่เพื่อน การช่วยเหลือเพื่อน และการปลอบใจเพื่อน ซึ่งพฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อนทั้งหมดนี้เกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง

4. ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์อันดับสองตัวแปรอิสระสี่ตัว ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง ได้แก่ การแบ่งปันสิ่งของแก่เพื่อน การให้สิ่งของแก่เพื่อน การช่วยเหลือเพื่อน และการปลอบใจ กับตัวแปรตาม คือ การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวและตัวแปรตาม

ตัวแปร	การเป็นที่ยอมรับ ของเพื่อน	การช่วยเหลือเพื่อน ที่เกิดจากการริเริ่ม ของเด็กเอง	การช่วยเหลือเพื่อน ที่เกิดจากการขอร้อง ของเพื่อน
การเป็นที่ยอมรับของ เพื่อน	1.00000		
การช่วยเหลือเพื่อนที่ เกิดจากการริเริ่ม ของเด็กเอง	.66032*	1.00000	
การช่วยเหลือเพื่อนที่ เกิดจากการขอร้อง ของเพื่อน	-.05311	-.26542	1.00000

* มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

จากตาราง 3 จะเห็นว่าการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเองในระดับปานกลาง แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมช่วยเหลือที่เกิดจากการขอร้องของเพื่อน ในระดับต่ำมากหรือเกือบจะไม่สัมพันธ์กันเลย ด้วยเหตุนี้จึงใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์หุ้มนแบบขั้นตอน (Stepwise) เพื่อหาตัวพยากรณ์ที่เหมาะสม ผลการวิเคราะห์ดังแสดงใน

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise) เมื่อใช้การเป็น
ที่ยอมรับของเพื่อนเป็นเกณฑ์

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์			
	การถดถอย (b)	SE _b	F	Prob
การช่วยเหลือเพื่อนที่ เกิดจากการริเริ่ม ของเด็กเอง ตัวคงที่ (Constant)	1.2743 59.3268	.2562	24.740*	.00002
R = .6603*				
R ² = .4360				
SE _{est} = 4.3143				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 จะเห็นว่าผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบขั้นตอนนี้ ตัวแปรอิสระที่สัมพันธ์กับตัวแปรตามมีอยู่เพียงตัวเดียวคือ การช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนในระดับปานกลาง ($r = .6603$) และมีส่วนแปรผันร่วมกันร้อยละ 43 ดังนั้น พฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนซึ่งมีสองลักษณะคือ การช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง และการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการขอร้องขอของเพื่อนนั้น เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเองมากกว่า เด็กจึงจะเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมาก

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการช่วยเหลือเพื่อนแบบต่าง ๆ ที่เกิดจาก
เด็กริเริ่มเอง และการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

ตัวแปร	การเป็นที่ ยอมรับของ เพื่อน	การแบ่งปัน สิ่งของ	การให้ สิ่งของ	การช่วย เพื่อน	การปลอบใจ เพื่อน
การเป็นที่ยอมรับ ของเพื่อน	1.00000				
การแบ่งปันสิ่ง ของ	-.12436	1.00000			
การให้สิ่งของ	.20373	-.11149	1.00000		
การช่วยเพื่อน	.74915*	-.11548	-.13242	1.00000	
การปลอบใจ เพื่อน	.46116*	.00000	-.08401	.35827*	1.00000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 จะเห็นว่าในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่าย พฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากเด็กริเริ่มเองสี่แบบ มีเพียงสามแบบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน คือ การให้สิ่งของแก่เพื่อน การช่วยเพื่อน การปลอบใจเพื่อน ซึ่งการช่วยเพื่อนมีความสัมพันธ์กับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การปลอบใจเพื่อน และการให้สิ่งของเพื่อน ตามลำดับ ส่วนการแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำมาก ด้วยเหตุนี้จึงใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อหาตัวพยากรณ์ที่เหมาะสม ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ผลของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise) เมื่อใช้
การเป็นที่ยอมรับของเพื่อนเป็นเกณฑ์

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์			
	การถดถอย (b)	SE _b	F	Prob
การให้สิ่งของ	1.7055	.5409	9.941*	.00365
การช่วยเหลือเพื่อน	1.8384	.2790	43.404*	.00000
การปลอบใจเพื่อน	1.9336	.8804	4.823*	.03595
ตัวคงที่ (Constant)	61.3968			

$$R = .8381^*$$

$$R^2 = .7024$$

$$SE_{est} = 3.2367$$

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 6 จะเห็นว่าในระหว่างการช่วยเหลือแบบต่าง ๆ ที่เกิดจากการ
ริเริ่มเองนั้น มีอยู่สามแบบที่เมื่อเด็กทำร่วมกันแล้ว จะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการ
เป็นที่ยอมรับของเพื่อนในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ การให้
สิ่งของ การช่วยเหลือเพื่อน และการปลอบใจเพื่อน ซึ่งการช่วยเหลือเพื่อนทั้งสามแบบ
ดังกล่าวนี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรตาม คือ การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน
ได้ถึงร้อยละ 70 ซึ่งอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การเป็นที่ยอมรับของเพื่อนกับพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนของเด็กปฐมวัย อันจะเป็นแนวทางของครูและผู้ปกครองที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่เด็ก เพื่อช่วยให้เด็กเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยการสร้างสถานการณ์ให้เด็กได้มีโอกาช่วยเหลือผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กในวัยนี้

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน กับพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง และการช่วยเหลือที่เกิดจากการถูกขอร้องจากเพื่อน

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

การช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการริเริ่มของตนเอง ร่วมกับการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการถูกขอร้อง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างกระทำโดยวิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มาหนึ่งห้องเรียน ซึ่งได้เด็กเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ 34 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมที่ผู้วิจัยจัดสร้างขึ้น โดยใช้แนวทางการวิจัยของบาร์ทาล ราวิฟ และโกลด์เบิร์ก (Bartal Raviv and Goldberg. 1982 : 396 - 402)

2.2 แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยจัดสร้างขึ้น โดยใช้เทคนิคทางสังคมมิติซึ่งประยุกต์จากวิธีการของมัวร์ (Moore. 1964 : 519 - 524) เพื่อให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวัดตัวแปรอิสระด้วยการสังเกตและจดบันทึกพฤติกรรม และวัดตัวแปรตามด้วยวิธีการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ภายหลังจากการเก็บข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปไมโครสแตต (Micro Stat) ในการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์หาค่าแบบขั้นตอน (Stepwise Regression)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย พบว่า

1. การเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือที่เกิดจากเด็กริเริ่มเองในระดับปานกลาง ($r = .6603$) ส่วนการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการขอร้องของเพื่อนไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

2. การช่วยเหลือที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กนั้น พบว่า การช่วยเหลือมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การปลอบใจเพื่อน และการให้สิ่งของแก่เพื่อน ตามลำดับ และตัวแปรทั้งสามนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนได้ร้อยละ 70

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

1. จากผลการวิจัยปรากฏว่า การเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือที่เกิดจากตัวริเริ่มเอง ส่วนการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการถูกขอร้องไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมทั้งสองลักษณะนี้แตกต่างกัน กล่าวคือ การช่วยเหลือเพื่อนที่ตัวริเริ่มเองเกิดจากแรงผลักดันภายในจิตใจ การที่คนเรายังมีความคิดและแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือคนอื่นโดยไม่ต้องรอให้บุคคลใดมาขอร้อง บุคคลนั้นเป็นคนที่เห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Sympathy) ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อื่นเป็นพื้นฐาน ดังเช่น เฮิร์ลล็อก และประณต เค้าลิม (Hurlock. 1978 : 239 และประณต เค้าลิม. 2529 : 217 - 219) กล่าวว่า เด็กที่มีอายุ 3 ปีไปแล้วเมื่อประสบเหตุการณ์ที่เห็นผู้อื่นเดือดร้อน เช่น ได้รับบาดเจ็บ จะแสดงความเห็นอกเห็นใจ พยายามขจัดความทุกข์ให้หมดไปโดยเข้าไปช่วย หรือปลอบโยน หรือตักเตือน หรือให้คำแนะนำ และลักษณะของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อน นักจิตวิทยาได้ให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมเหล่านี้ของเด็กปฐมวัย เช่น แชปแมนและคนอื่น ๆ (Chapman and Others. 1987 : 140 - 145) ได้ศึกษาพบว่า ลักษณะความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นมีความสุข มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือ ในทำนองเดียวกันนี้ บัคเลย์ ซีเกลและเนส (Buckley, Siegel and Ness. 1977 : 329 - 330) ได้ศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กอายุ 3 - 7 ปีแล้วปรากฏว่าพฤติกรรมเข้าสังคม เช่น พฤติกรรมเห็นอกเห็นใจและความช่วยเหลือมีความสัมพันธ์กับการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และจากการศึกษาของบอร์ค (Borke. 1971 : 263 - 269) พบว่า เด็กที่มีการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยจะเป็นเด็กที่เข้าใจถึงอารมณ์และความรู้สึกผู้อื่นได้ดี ผลการวิจัยของกวินท์ ธรรมนุต (กวินท์ ธรรมนุต. 2522 : 71) สอดคล้องกับผลการวิจัยของรูบิน (Rubin. 1972 : 364) ที่พบว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางมีความสัมพันธ์ทางลบกับการยอมรับของเพื่อน และยังชี้ให้เห็นว่าเด็กที่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กเป็นที่ยอมรับของ

เพื่อน ดังนั้นจึงอาจจะสรุปได้ว่า การเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ
พฤติกรรมการช่วยเหลือที่เกิดจากเด็กริเริ่มเอง ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากเด็กได้รับแรง
 ผลักดันของจิตใจที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การที่เด็กมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ได้นั้น
 ต้องเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น และเป็นเด็กที่มีการขีดตนเองเป็นศูนย์
 กลางน้อยจึงจะแสดงพฤติกรรมตอบสนองผู้อื่นได้ดี ดังนั้นเด็กปฐมวัยที่แสดงพฤติกรรมการ
 ช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง จึงเป็นเด็กที่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนมาก

* ส่วนการแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการขอร้องของเพื่อน ไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประการแรก ขณะที่
 เด็กแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการขอร้อง อาจมีความเห็นอกเห็นใจผู้
 อื่นน้อยกว่าการแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนที่เด็กริเริ่มเอง เด็กอาจจะตอบสนอง
 เพื่อนเพราะถูกสภาพการณ์บังคับให้ประพฤติดไปตามรูปแบบของสังคม เช่น อาจได้รับการ
 อบรมสั่งสอนให้ทำตามการขอร้องของผู้อื่นเพื่อรักษามารยาท หรือกลัวเพื่อนฟ้องครู เป็นต้น
 ประการที่สอง อาจเป็นเพราะว่าลักษณะการแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือที่เกิดจากการ
 ขอร้องของเพื่อน เป็นการแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อเมื่อมีแรงผลักดันภายนอกมากระตุ้น
 ซึ่งแรงผลักดันภายนอกที่มากระตุ้นนี้ อาจทำให้ผู้ถูกขอร้องได้รับผลกระทบ ถ้าผู้ขอร้องได้
 รับความช่วยเหลือก็ย่อมเกิดความประทับใจผู้ให้ความช่วยเหลือ ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้
 ขอร้องได้รับการปฏิเสธ ผู้ขอร้องอาจฝังใจ และเมื่อให้คะแนนเพื่อประมาณค่าความเป็น
 ที่ยอมรับของเพื่อน จึงให้คะแนนเพื่อนที่ไม่ยอมตอบสนองความต้องการของตนในระดับต่ำ
 และประการที่สามการกระทำของผู้ขอร้องและตัวผู้ขอร้องมีอิทธิพลต่อการให้ความช่วยเหลือ
 ของเด็ก ถ้าผู้ขอร้องสร้างบรรยากาศที่ไม่ดี เช่น พูดจาไม่ไพเราะสูงใจ พูดขอร้องแกล้ง
 บังคับ ขอฟร้าวเฟ้อ ฯลฯ ย่อมมีผลต่ออารมณ์ของเด็กก็ให้ความช่วยเหลือ จากการ
 ศึกษาของสแตนโฮป เบลล์ และพาร์เกอร์ - โคเฮน (Stanhope, Bell and Parker
 - Cohen. 1987 : 387 - 389) พบว่า อารมณ์ของเด็กปฐมวัยในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับ
 องค์ประกอบของสถานการณ์แบบต่าง ๆ จะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือ
 และข้อจำกัดของวัตถุหรือสถานการณ์ไม่สามารถทำให้เด็กแบ่งปัน ให้ ช่วยเพื่อน และ
 ปลอดภัยเพื่อนทุกคนอย่างทั่วถึง เมื่อเด็กต้องเลือกให้ความช่วยเหลือ เด็กจะเลือกช่วย

เหลือเพื่อนที่คุ้นเคยมากกว่าคนที่คุ้นเคยน้อยกว่า (Birch and Billman. 1986 : 387 - 395)

2. ผลการวิจัยปรากฏว่า การเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ พฤติกรรมการช่วยเหลือที่เกิดจากการที่เด็กริเริ่มเองสามแบบ ได้แก่ การปลอบใจเพื่อนที่ เด็กริเริ่มเอง การช่วยเพื่อนที่เด็กริเริ่มเอง และการให้สิ่งของแก่เพื่อนที่เด็กริเริ่มเอง ส่วนการแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนที่เด็กริเริ่มเอง ไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นที่ยอมรับของ เพื่อน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า

2.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการให้ที่เด็กริเริ่มเอง กับการแบ่งปัน ที่เด็กริเริ่มเองเกือบจะใกล้เคียงกัน ($r = .20373$ และ $r = -.12436$ ตามลำดับ) ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการช่วยและการปลอบใจอยู่ในระดับที่สูงกว่า ($r = .74915$ และ $r = .46116$ ตามลำดับ) จากการสังเกตพบว่า การแสดงพฤติกรรมที่เด็กริเริ่มเองโดยการแบ่งปัน หรือการให้เกี่ยวข้องกับวัตถุที่เด็กเป็นเจ้าของ ส่วนการช่วยเพื่อน และการปลอบใจ เป็นการแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุที่เด็กเป็นเจ้าของ โดยธรรมชาติของเด็กวัยนี้เด็กจะติดยึดกับรูปธรรม ไม่ว่าจะคิดหรือทำสิ่งใด ต้องอาศัยสัญลักษณ์ วัตถุจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็ก เป็นสิ่งที่ตนหวงแหนไม่อาจเสียสละให้ผู้อื่นโดยง่าย ครอกซ์และลามม์ กล่าวถึงทฤษฎีของดามอนและเซลแมน (Krogh and Lamme. 1983 : 88 - 192; citing Damon and Selman. 1976 - 1977) ไว้ว่า การแบ่งปันและการให้ของเด็กอายุ 4 - 6 ขวบจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ขณะเดียวกันจะพิจารณาเกี่ยวกับลักษณะภายนอกและความเสมอภาค (External and Equality) เด็กที่ได้รับการแบ่งปันหรือให้โดยที่ตนเองไม่ได้ขอหรือก็เป็นเด็กในวัยเดียวกัน จึงมีลักษณะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและติดยึดกับรูปธรรม มีความรักและหวงแหนสิ่งของที่เป็นของกัน ของใช้ และของเล่น เมื่อต้องการสิ่งใดก็อยากได้รับการตอบสนอง โดยปกติเด็ก ๆ มักจะชอบสิ่งของอย่างเดียวกัน เด็กอาจไม่ชอบสิ่งของนั้นจึงแบ่งปันหรือให้แก่เพื่อน เด็กที่รับมาก็ไม่ค่อยจะชอบนักจึงไม่ค่อยเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น และไม่ประทับใจเด็กที่แบ่งปันหรือให้เท่าที่ควร ดังนั้นการแบ่งปันและการให้ที่เด็กริเริ่มเองจึงไม่สัมพันธ์ หรือสัมพันธ์ในระดับต่ำกับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

2.2 ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสังเกตเด็กที่อยู่ในสถานการณ์ธรรมชาติไม่ได้สร้างสถานการณ์ขึ้น พฤติกรรมการแบ่งปันและการให้ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาที่ต้องเสียสละสิ่งของตนเองเป็นเจ้าของ ในช่วงเวลาที่เด็กถูกสังเกตเด็กอาจจะอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่เกี่ยวข้องต่อการแบ่งปันหรือการให้ เช่น เด็กเล่นกับเพื่อนโดยที่เพื่อนเป็นเจ้าของสิ่งของนั้น เด็กไม่มีของกิน ของใช้ ของเล่นที่จะแบ่งปันหรือให้ ของเล่นที่เด็กเล่นอยู่เหมาะที่จะเล่นคนเดียว และไม่มีเด็กอื่นสนใจของเล่นนั้น เป็นต้น ลักษณะของวัตถุก็มีผลต่อการให้และการแบ่งปันของเด็กแต่ละคนแตกต่างกัน

นอกจากนี้จากการสังเกต พบว่า เด็กมักจะแสดงพฤติกรรมแบ่งปันและให้ของกิน ของใช้ ส่วนของเล่นเด็กไม่ค่อยจะแบ่งปันและให้เพื่อน ถ้าสิ่งของนั้นเด็กพึงพอใจมาก ๆ เพื่อนที่ไม่ได้รับการแบ่งปันหรือให้ ก็มักจะหันไปหาของเล่นอื่นเล่นแทน และเด็ก ๆ จะนำขนมมาจากบ้านหรือซื้อจากโรงเรียน ถ้าผู้ปกครองของเด็ก ไม่จัดขนมหรือให้เงินแก่เด็ก เด็กเหล่านี้จะไม่มีโอกาสแสดงพฤติกรรมการแบ่งปันหรือให้มากนัก อย่างไรก็ตาม เด็กที่ไม่ค่อยแสดงพฤติกรรมแบ่งปันหรือให้ ก็อาจจะแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือแบบอื่น เช่น การช่วยเพื่อน และการปลอบใจ เป็นต้น และได้รับคะแนนประมาณค่าการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนในระดับสูง

2.3 พฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อนในแบบของการแบ่งปันหรือให้ อาจเกี่ยวข้องกับตัวแปรอื่น เช่น เพศ ความคุ้นเคย ฯลฯ ซึ่งสตาบ์ (Staub. 1971 : 805 - 816) ได้ศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่เป็นเพศหญิงจะสนองตอบการขอร้องขอเพื่อนมากกว่าเพศชาย และเด็กเพศชายจะแสดงพฤติกรรมแบ่งปันมากกว่าเด็กเพศหญิง จากการสัมภาษณ์เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอย่างไม่เป็นทางการพบว่า เด็กจำนวนหนึ่งจะเล่นกับเพื่อนที่เป็นเพศเดียวกัน นอกจากนั้นผลของการวิจัยของเบิร์ชและบิลล์แมน (Birch and Billman. 1986 : 387 - 395) ชี้ให้เห็นว่า เด็กผู้หญิงจะแบ่งปันอาหารให้เพื่อนมากกว่าคนที่คุ้นเคยกัน ปัจจัยที่ทำให้เกิดการแบ่งปันอาหารอยู่ที่ใครจะได้รับการแบ่งปัน ในขณะเดียวกันการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนก็อาจสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นมากกว่า เช่น บุคลิกภาพ ซึ่งบี (Bee. 1985 : 403 - 404; citing Asher, Renshaw and Hymel. 1982; Ladd. 1983; Rubin and Daniels - Beriness. 1983) ได้กล่าวว่า

มีงานวิจัยเกี่ยวกับเด็กในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า การเป็นที่
ยอมรับของเพื่อนสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของเด็ก เช่น ความเป็นมิตร ความร่วมมือ การ
เข้าสังคม ความสำเร็จในโรงเรียน ตำแหน่งในครอบครัว ความมีเสน่ห์ทางกาย
ขนาดของรูปร่าง ความสามารถเฉพาะด้าน และทักษะทางสังคม

ดังนั้น การที่เด็กให้คะแนนเพื่อประมาณค่าความเป็นที่นิยมของเพื่อน อาจจะไม่
ค่อยคำนึงถึงพฤติกรรมความช่วยเหลือเพื่อนแบบการแบ่งปันและการให้มากนัก เด็กที่
มีพฤติกรรมแบ่งปันและการให้มากจึง ไม่จำเป็นต้องได้รับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

๕.3. ผลของการวิจัยปรากฏว่า เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อนที่เกิด
จากการริเริ่มเองทั้งสามแบบร่วมกันแล้ว จะได้รับการยอมรับจากเพื่อนมากกว่าการที่เด็ก
แสดงพฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อนเพียงแบบใดแบบหนึ่ง ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ
แลดด์และโอเดน (Ladd and Oden. 1979 : 402 - 408) ที่ศึกษาพบว่า เด็กที่มี
ความคิดช่วยเหลือเพื่อนหลายแบบหลายวิธี จะได้คะแนนการประมาณค่าทางสังคมจากเพื่อน
มาก และเมื่อพิจารณาถึงผลการศึกษาของบอร์ค (Borke. 1971 : 263 - 269) ที่
พบว่าเด็กที่มีการฝึกตนเองเป็นศูนย์กลางน้อย จะเป็นเด็กที่เข้าใจถึงอารมณ์และความรู้สึก
ผู้อื่นได้ดี ดังนั้น เด็กที่มีลักษณะเช่นนี้จะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้อื่นได้ดี
กว่าเด็กที่ไม่ค่อยเข้าใจถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น จึงตอบสนองความต้องการผู้อื่น
น้อยแบบน้อยวิธีกว่า เพื่อนจึงชื่นชอบหรือยอมรับเด็กที่สามารถตอบสนองความต้องการได้
หลายแบบ

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้

จากผลของการวิจัยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของพฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อน
ที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง กับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง
($r = .6603$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1. มีตัวแปรอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนที่ผู้วิจัย ไม่ได้นำมาเป็น
ตัวแปรอิสระในการศึกษาครั้งนี้ เช่น เพศ ภาวะความเป็นผู้นำ ความไวต่อการตอบ
สนองความต้องการของผู้อื่น ฯลฯ จากการสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ

พบว่า เด็กมักจะเลือกเพื่อนเล่นโดยพิจารณาจากเพศ คนที่ไม่แกล้งเพื่อน เล่นสนุก
การเป็นหัวหน้าชั้น คนที่ขี้กลัว และเด็กที่ได้รับคะแนนการประมาณค่าสูงสุดเป็นเด็กที่
ไวต่อความรู้สึกสามารถตอบสนองพฤติกรรมผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

2. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลโดยวิธีการสังเกตพฤติกรรม กลุ่มตัวอย่าง
จึงมีขนาดเล็ก ดังนั้นข้อมูลจากตัวแปรอิสระจึงมีน้อย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า การเป็นที่ยอมรับของเพื่อนนั้นมีความสัมพันธ์ทางบวก
กับพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนสามแบบที่เด็กริเริ่มเอง นั่นคือ การช่วยเพื่อน การ
ปลอบใจ และการให้ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทั้งสามแบบร่วมกันแล้ว จะได้รับการ
ยอมรับจากเพื่อนมากกว่าเด็กที่แสดงพฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อนเพียงแบบใดแบบหนึ่ง ซึ่ง
หมายความว่า ถ้าเด็กปฐมวัยได้แสดงพฤติกรรมทั้งสามแบบดังกล่าวมากขึ้นโดยไม่ต้องให้
เพื่อนขอร้องเสียก่อนก็จะมีแนวโน้มว่า เด็กจะได้รับการเป็นที่ยอมรับจากเพื่อนมากขึ้นด้วย
ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กแสดงพฤติกรรมทั้งสามแบบภายใต้เงื่อนไขว่าเด็กริเริ่มเองน้อย
ลง ก็จะมีแนวโน้มว่าเด็กได้รับการยอมรับจากเพื่อนน้อยลง เมื่อเป็นเช่นนี้ในการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย ครูควรจะต้องคำนึงถึงการส่งเสริมให้มีโอกาส
แสดงพฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อนที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มเอง โดยเน้นในเรื่องการช่วยเหลือเพื่อนมาก
ที่สุด รองลงมา ได้แก่ การปลอบใจเพื่อน และการให้สิ่งของแก่เพื่อน ตามลำดับ และ
ควรจะต้องฝึกฝนให้เด็กรู้จักช่วยเหลือเพื่อนทั้งสามแบบตามโอกาสที่เหมาะสม ซึ่งอาจจะทำได้
ดังนี้

1.1 จัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นบทบาทสมมุติ (Sociodramatic Play)

โดยการที่ครูจัดสร้างสถานการณ์ ให้เด็กมีโอกาสดแสดงพฤติกรรมเหล่านี้จากการริเริ่มของ
เด็ก ครูอาจจะสร้างเนื้อหา (Theme) ที่จะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
จนกระทั่งเกิดความรู้สึกนึกคิดที่จะช่วยเหลือผู้อื่นจากการริเริ่มของเด็กเอง ไม่ต้องรอให้

ผู้อื่นร้องเสียก่อน

1.2 จัดหาหนทางที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้อื่นให้เด็กได้อ่าน ครอกซ์และลามม์ (Krogh and Lamme. 1983 : 191 - 192; citing Biskin and Hoskisson. 1977) ได้กล่าวถึงงานวิจัยของ บิสกินและฮอสกินสัน ในปี 1977 ที่ศึกษาพบว่า การอ่านหนังสือที่มีคุณค่าเนื้อหาเข้าใจง่ายเหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กวัยนี้ให้เด็กฟังแล้วให้เด็กเล่นบทบาทสมมติ หรืออธิบายเกี่ยวกับการกระทำของตัวละคร โดยครูเป็นผู้กระตุ้นด้วยคำถาม เพื่อให้เด็กได้ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล จะช่วยเด็กได้เรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น สร้างเจตคติที่ดีต่อการช่วยเหลือผู้อื่น อันเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเองได้อย่างดียิ่ง

1.3 การจัดกิจกรรมการเล่นอื่น ๆ เช่น เกม การเล่นเกมต่าง ๆ โดยเลือกของเล่นและเครื่องมือที่ใช้ที่เปิดโอกาสให้เด็กมีคู่ปฏิสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์กลุ่ม เช่น หุ่นกระบอก เสื้อผ้า เครื่องแต่งตัว ฯลฯ ซึ่งจะส่งเสริมให้เด็กรู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ครูและผู้ปกครองควรจะช่วยมือในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อลดลักษณะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ช่วยให้ได้มีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยเริ่มจากพยายามเข้าใจเด็ก ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของเด็กอย่างเหมาะสม เช่น ให้ความรัก ความเอาใจใส่ การยอมรับนับถือในตัวเด็ก ฯลฯ ครูและผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่างในการเข้าใจผู้อื่น ชี้ให้เด็กเห็นผลการแสดงพฤติกรรมของเด็กที่มีต่อเพื่อนอย่างมีเหตุผล บรรยายถึงความต้องการและแรงปรารถนาของผู้อื่นเมื่อมีโอกาสที่เหมาะสม การกระตุ้นให้เด็กรู้สึกเกี่ยวกับแรงผลักดันที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของผู้อื่น อันจะมีส่วนส่งเสริมความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ดัดช่วยเหลือผู้อื่นด้วยตนเองไม่ต้องรอคำขอหรือ แม้ว่าการพฤติกรรมการช่วยเหลือที่เกิดจากการขอหรือของเพื่อน จะไม่สัมพันธ์กับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ครูและผู้ปกครองก็ไม่ควรละเลยในการอบรมสั่งสอนเด็กในเรื่องนี้ เพราะพฤติกรรมเหล่านี้เป็นการตอบสนองความต้องการของผู้อื่น เพื่อให้เด็กได้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

อย่างไรก็ตามเด็กปฐมวัยที่เพิ่งเข้าสังคมภายนอกบ้าน การอบรมเลี้ยงดูเพื่อลดลักษณะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ควรคำนึงถึงอายุและพัฒนาการของเด็กที่แต่ละคนมีไม่เท่ากัน จึงไม่ควรจะคาดหวังกับเด็กสูงเกินไป หรือนำไปเปรียบเทียบกับเด็กอื่นที่มีอยู่ในวัยเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็ปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการแบ่งปันและการให้ โดยสร้างสถานการณ์ขึ้น และใช้เทคนิคการวัดตัวแปรที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการช่วยเหลือหลาย ๆ วิธีควบคู่กันไป เช่น การสังเกตควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์ครู ผู้ปกครอง และเพื่อนของเด็ก ฯลฯ

2.2 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ใหญ่ขึ้นเพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือที่ได้กอยู่ในสถานแวดล้อมที่แตกต่างกัน จะแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือแบบใดที่สัมพันธ์กับการยอมรับของเพื่อน

2.3 ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจจะมอิทธิพลต่อการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน เช่น ความไวต่อการตอบสนองความต้องการของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ เพศ ภาวะความเป็นผู้นำ ฯลฯ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กวีรินทร์ ธรรมนุต. การเปรียบเทียบพัฒนาการทางการคิดโดยยึดตนเป็นศูนย์กลางของเด็ก
ที่มีความแตกต่างกันในด้านการอบรมเลี้ยงดูและการยอมรับของเพื่อน. ปรินญา
นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2522. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การศึกษาสภาพอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย.
กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศรีเดชา, 2528.
- ดวงเดือน ศาสตรรัภรณ์. เอกสารประกอบการสอนวิชา Piagetion Theory.
กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, ม.ป.ป. อัดสำเนา.
- ธำรง บัวศรี. หลักการศึกษา. กรุงเทพฯ : แพรพิทยา, 2506.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. สังคมมิติ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.
- บุญยิ่ง เจริญยิ่ง. ความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง โรงเรียนบ้านพรวน
เหมือน จังหวัดอุดรธานี และโรงเรียนอู่เม็ง จังหวัดเชียงใหม่. รายงานการ
วิจัยฉบับที่ 8, กรุงเทพฯ : สถาบันระหว่างชาติสำหรับการศึกษาค้นคว้าเรื่อง
เด็ก, cursa, ม.ป.ป.
- ประภต คำฉิม. จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2529, อัดสำเนา
- วัชร สุวธรรม. 60 ทักษะการปลูกฝังวินัย. กรุงเทพฯ : ทิพย์อักษร, 2528.
- วิมล โรจน์วีระ. การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ทางสังคมและการปรับตัวระหว่างเด็ก
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 7 และมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2513. อัดสำเนา.
- ศรีสุดา นิลสิทธิ์ศักดิ์. ผลของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อการยึดตนเป็นศูนย์กลางด้านการ
มองเห็นตำแหน่งของวัตถุของเด็กก่อนบाल. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.

- Abramovitch, Rona and Joan E. Gruesee. "Peer Imitation in a Natural Setting," Child Development. 49(1) : 60 - 65, March, 1978.
- Allen, K. Eileen and others. "Effects of Social Reinforcement on Isolate Behavior of a Nursery School Child," Child Development. 35(3) : 511 - 518, September, 1964.
- Asher, Steven R. and Angela R. Taylor. "Social Skill Training with Children : Evaluating Processes and Outcomes," Studies in Educational Evaluation. 8(3) : 237 - 245, 1983.
- Asher, Steven R. and others. "A Reliable Sociometric Measure for Preschool Children," Developmental Psychology. 15(4) : 443 - 444, July, 1979.
- Asher, Steven R., Shelley Hymel and Peter D. Renshaw. "Loneliness in Children," Child Development. 55(4) : 1456 - 1465, August, 1984.
- Bar-Tal, Daniel, Alona Raviv and Marta Goldbert. "Helping Behavior Among Preschool Children : An Observational Study," Child Development. 5(3) : 396 - 402, June, 1982.
- Bee, Helen. The Developing Child. 4th. ed., New York : Harper and Row, Publishers, 1985.
- Behar, Lenore and Samuel Stringfield. "A Behavior Rating Scale for the Preschool Child," Developmental Psychology. 10(3) : 601 - 610, November, 1973.
- Berg, Nancy Eisenberg and Cynthia Neal. "Children's Moral Reasoning About Their Own Spontaneous Prosocial Behavior," Developmental Psychology. 15(2) : 228 - 229, March, 1979.
- Berndt, Thomas J., Jacquelyn A. Hawkins and Sally G. Hoyle. "Change in Friendship During a School Year : Effects on Children's and Adolescents Impressions of Friendship and Sharing with Friends," Child Development. 57(5) : 1284 - 1297, October, 1986.
- Birch, Leann Lipps and Jane Billman. "Preschool Children's Food Sharing with Friends and Acquaintances," Child development. 57(2) : 387 - 395, April, 1986.

- Borke, H. "Interpersonal Perception of Young Children : Egocentrism or Empathy?," Developmental Psychology. 5(2) : 263 - 269, September, 1971.
- Borke, H. "Piaget's Mountains Revisited : Changes in the Egocentric Landscape," Developmental Psychology. 11(2) : 240 - 243, March, 1975.
- Borstellmann, L.J. "Sex of Experimenter and Sex-Typed Behavior of Young Children," Child Development. 32(3) : 519 - 524, September, 1961.
- Buckley, Siegel and Ness. "Egocentrism, Empathy and Altruistic Behavior in Young Children," Developmental Psychology. 15(3) : 329 - 330, May, 1979.
- Buathong, Viraphan. A Sociometric Study of Adolescents the Teacher Training School in Bangkok and Thonburi. Master's Thesis Bangkok : College of Education, 1960. Typed.
- Chandler, M.J. and S. Greenspan. "Ersatz Egocentrism : A Reply to H. Borke," Developmental Psychology. 7(2) : 104 - 106, September, 1972.
- Chapman, Michael and others. "Empathy and Responsibility in the Motivation of Children's Helping," Developmental Psychology. 23(1) : 140 - 145, January, 1987.
- Dinkmeyer, Don C. and R. Dreikurs. Encouraging Children to Learn. Englewood Cliffs : Prentice-Hall, 1963.
- Ford, Martin E. "The Construct Validity of Egocentrism," in Psychological Bullentin. p. 1169 - 1185, New York : John Willey and Son Company, 1979.
- Gerson, Randy P. and William Damon. "Moral Understanding and Children's Conduct," in Moral Development. edited by William Damon, p. 41 - 59, San Francisco : Jossey-Bass, Inc., 1978.
- Gottmann, John, Jonni Gonso and Brian Rasmussen. "Social Interaction, Social Competence, and Friendship in Children." Child Development. 46(3) : 709 - 718, September, 1975.

- Gresham, F.M. "Validity of Social Skills Measures for Assessing Social Competence in Low-Status Children : A Multivariate Investigation," Developmental Psychology. 17(4) : 390 - 397, July, 1981.
- Gresham, F.M. and R.J. Nagle. "Social Skills Training with Children : Responsiveness to Modeling and Coaching as a Function of Peer Orientation," Journal of Consulting and Clinical Psychology. 48(4) : 718 - 719, August, 1980.
- Hoffman, Stevie and Becky Wundram. "Sharing Is," Childhood Education. 60(4) : 261 - 265, March / April, 1984.
- Howes, Carollee and Michael Olenick. "Family and Child Care Influences on Todoler's Compliance," Child Development. 57(1) : 202 - 216, February, 1986.
- Hurlock, Elizabeth B. Child Development. 5th. ed., New York : McGraw-Hill Book, Co., Inc., 1972.
- Hurlock, Elizabeth B. Child Development. 6th. ed., New York : McGraw-Hill Book, Co., Inc., 1978.
- Juhnke and others. "Effects of Attractiveness and Nature of Request on Helping Behavior," The Journal of Social Psychology. 127 : 317 - 332, August, 1987.
- Khan, Sar B. "A Comparative Study of Assessing Children's School - Related Attitudes," Journal of Educational Measurement. 15(1) : 131 - 137, Spring, 1978.
- Kim, Young-OK. and Joseph H. Stevens, Jr. "The Socialization of Prosocial Behavior in Children," Childhood Education. 63(3) : 200 - 206, February, 1987.
- King, Laura M. and Mark A. Barnett. "Age and Sex Difference in Preschooler's Helpfulness," Child Study Journal. 12(13) : 143 - 149, 1982.
- Krogh, Suzanne L. and Linda L. Lamme. "Learning to Share : How Literature Can Help," Childhood Education. 59(3) : 188 - 192, January / February, 1983.

- Ladd, Gary W. "Effectiveness of a Social Learning Method for Enhancing Children's Social Interaction and Peer Acceptance," Child Development. 52(2) : 171 - 178, March, 1981.
- Ladd, Gary W. and Sherri Oden. "The Relationship between Peer Acceptance and Children's Ideas about Helpfulness," Child Development. 50(2) : 402 - 408, June, 1979.
- Le Gall, Sharon Nelson and Deggy A. DeCooke. "Same-Sex and Cross-Sex Help Exchanges in the Classroom," Journal of Educational Psychology. 79(1) : 67 - 71, March, 1987.
- Midlarsky, Elizabeth and Mary Elizabeth Hannah. "Competence, Reticence and Helping by Children and Adolescents," Developmental Psychology. 21(3) : 534 - 541, May, 1985.
- Moore, Shirley and Ruth Updegraff. "Sociometric Status of Preschool Children Related to Age, Sex, Nurturance Giving and Depenency," Child Development. 35(3) : 519 - 524, September, 1964.
- Mussen, Henry Paul and John Janeway Conger. Child Development and Personality. New York : Harper and Brothers, 1956.
- Parpel, Mary and Eleanor E. Maccoby. "Maternal Responsiveness and Subsequent Child Compliance," Child Development. 56(1) : 1326 - 1334, February, 1985.
- Peterson, Lizette and Donna M. Gelfand. "Causal Attributions of Helping as a Function of Age and Incentives," Child Development. 55(1) : 504 - 511, February, 1984.
- Prabhandhakomala, Phewchantan. A Study of Some Characteristic of the Over Average and Under Chosen Pupils in Four Primary School in Bangkok During School Hours. Master's Thesis, Bangkok : College of Education, 1985.
- Rheingold, Harriet L., Dale F. Hay and Meredith J. West. "Sharing in the Second Year of Life," Child Development. 47(4) : 1148 - 1158, December, 1976.

- Rubin, Kenneth H. "Relationship between Egocentric Communication and Popularity Among Peers," Developmental Psychology. 7(3) : 364, November, 1972.
- Salome, Estes. "Play with Peer : A Comparison of the Social Interaction of Preschool Girls and Boys," Dissertation Abstracts International. 40 : 1349-A, September, 1979.
- Saracho, Olivia N. "Assessing Individual differences in Young Children," Studies in Educational Evaluation. 8(3) : 229 - 236, 1983.
- Seefeldt, Carol. Teaching Young Children. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1980.
- Shantz, C.U. "The Development of Social Cognition," in Review of Development Research. edited by E.M. Hethrington, 5 : 1 - 66, 1975.
- Smith, Judy B. "Perspective-Taking and Prosocial Behavior," Developmental Psychology. 13(1) : 87 - 88, January, 1977.
- Stanhope, Linda, Richard Q. Bell and Nina Y. Parker-Cohen. "Temperament and Helping Behavior in Preschool Children," Developmental Psychology. 23(3) : 347 - 353, May, 1987.
- Staub, Envin. "The Use of Role Playing and Induction in Children's Learning of Helping and Sharing Behavior," Child Development. 42(3) : 805 - 816, September, 1971.
- Strayer, Janet. "A Naturalistic Study of Empathic Behaviors and Their Relation to Affective States and Perspective Taking Skill in Preschool Children," Child Development. 51(3) : 815 - 822, September, 1980.
- Thompson, George G. Social Development and Personality. New York: John Willey and Son Company. 1971.
- Vaughn, Brian and Everett Waters. "Attention Structure, Sociometric Status, and Dominance : Interrelations, Behavioral Correlates, and Relationships to Social Competence," Developmental Psychology. 17(3) : 275 - 288, May, 1981.

- Walsh, H.M. Introducing the Young Child to the Social World. New York : Macmillan Publishing Company, 1980.
- Waxler, Carolyn Zann, Marian Radke-Yarrow and Robert A. King. "Child Rearing and Children's Presocial Initiations Toward Victims of Distress," Child Development. 50(2) : 319 - 330, September, 1979.
- Wood, Helen Louise. "The Relationship Between Sociometric Status and Social Competence in Kindergarten Children," Dissertation Abstracts International. 37 : 4837 - A, February, 1977.